

תלמודים צמודים

בבלי וירושלמי

מסכת סוכה

פרק החליל

מהדורה ניסויית

בעריכת

מנחם כ"ץ

רועי זיו

מנחם הירשמן

ירושלים

מנחם-אב תשפ"א

תלמודים צמודים

בבלי וירושלמי

מסכת סוכה

פרק החליל

מהדורה ניסויית

בעריכת

מנחם כ"ץ ❁ רועי זיו ❁ מנחם הירשמן

ירושלים

מנחם-אב תשפ"א

תלמודים צמודים
בבלי וירושלמי

מנחם הירשמן, האוניברסיטה העברית
מנחם כ"ץ, TalmudYerushalmi.com
רועי זיו

מהדורה ניסויית

תשפ"א - ©2021
כל הזכויות שמורות

עיצוב, סידור ועימוד:
לשון לימודים בע"מ, ירושלים
leshon@netvision.net.il

נדפס בירושלים

בשם ה' אל עולם נעשה ונצליח

פתח דבר

לומדי התלמוד הבבלי, בבתי המדרש לגוונים, מודעים לחשיבותה של השוואת סוגיית הבבלי לסוגיית הירושלמי המקבילה. אלא שמשמיה זו איננה קלה. פעמים שסוגיית הירושלמי המקבילה באה בהקשר של משנה אחרת, פרק אחר, ולעתים אף מסכת אחרת. פרשנים רבים טרחו, במרוצת הדורות, לאתר מקבילות אלו בתלמוד הירושלמי ולהפנות אליהן. ראוי לציין במיוחד את תרומתו של ר' אריה ליב יעלין בפירושו "יפה עיניים", שסמוך ולפני הרי"ף בש"ס וילנא. הרב יעלין איתר באופן שיטתי את כל המקבילות לבבלי הנמצאות בספרות הארץ ישראלית לכל ענפיה, הן הספרות התנאית הן הספרות האמוראית, לרבות הספרות המדרשית המרובה, ולהפנות אליהן.

וזו לשונו של בעל יפה עיניים (פתח עינים, בראש מסכת ברכות):

גם דבר השינויים בין הבבלי לירושלמי הוא ענין גדול שנוגע להלכה (וכבר שבח זה הענין הרב הגאון מו"ה אליעזר פלעקלש בעל ס' תשובה מאהבה). לזאת גם ע"ז פקחתי עיני לבאר כל השינויים שבין הבבלי לירושלמי הן בנוסחא הן בשינוי הסוגי' הנוגע לפי' המשנה או הברייתא באופן אחר.

רחש לבנו דבר טוב להכין, לתועלת הלומדות והלומדים, מהדורה ניסויית של פרק אחד של הבבלי כשלצידו המקבילות בתלמוד הירושלמי, וזאת כדי להקל על הלומדים את מלאכת העיון וההשוואה, כדרכו של בעל יפה עיניים. חוברת ניסויית זו מוקדשת לזכרו.

במהדורה זו איננו מסתפקים בעצם ההפניה אלא מציגים, כאמור, את הסוגיות זו מול זו, וכבר לימדנו רבותינו זיכרונם לברכה שבנושאים אלו 'טוב מראה עיניים ממראה מקום' (ר"ש ליברמן, הלמודה של קיסרין). ככל שעלה בידינו לברר, זו פעם ראשונה שדבר מעין זה נעשה. נשמח כמובן לשמוע על מי שקדם לנו בזאת, ולהעניק להם את זכות הבכורה.

לצורך מהדורה ניסויית זו בחרנו בפרק החמישי של מסכת סוכה, פרק החליל. הבאנו בטור הימני את כל סוגיות הבבלי כסדרן, ובטור השמאלי הצבנו לעומתן את הסוגיות המקבילות בירושלמי, בין שהן מופיעות באותו פרק, באותה המסכת או במסכת אחרת.

כדי להצמיד את הירושלמי למקבילה בסוגיא בבבלי לא הבאנו את הירושלמי כסדרו גם בפרק החליל, אבל הוספנו מראה מקום למהדורת האקדמיה ללשון העברית המבוססת על כתב יד ליידן (ציון לעמודים, ובעיקר לשורות). הפנייה זו נועדה גם לראות את סדר הסוגיות בירושלמי. לדוגמא, עיינו בסוגיה הראשונה ממש.

הבאנו את כל סוגיות הבבלי כסדרן, אף שלחלקן אין מקבילה בתלמוד הירושלמי. עצם הדבר שלסוגיה מסוימת בבבלי אין מקבילה בירושלמי הוא בעל חשיבות, ושתיקת הירושלמי במקרים אלו מלמדת אף היא. בעיקר בולט הדבר בסוגיות הכוללות מאמרים של אמוראי ארץ ישראל.

במהדורה ניסיונית הזו השארנו במקרים אלו את העמודה השמאלית ריקה. במדור 'מקורות ומקבילות' הבאנו את המקבילות העיקריות מספרות התנאים ומקבילות נוספות מירושלמי.

את הסוגיות עצמן עיצבנו במידת מה. בברייתות ובמשניות הדגשנו את המונח המציין זאת וסימנו באמצעות צבע כחול (תנן, תניא, ת"ר, וכו'). את מאמרי האמוראים הדגשנו בצבע אדום כהה. ציינו גם מראה מקום לפסוקים. כדי להקל על הלומדים הוספנו גם פיסוק ועיצוב, שכן בהשוואת המקבילות בין התלמודים, ראוי לשים לב הן לתוכן הדברים והן למבנה ולסידור הדברים. אנו מודים לדניאל קן על עזרתו בבירור מקיף לשאלה מהי סוגיה מקבילה. אנו מודעים לכך שבכך אנו כבר גובלים בפרשנות, והיה ניתן במקומות מסוימים לפסק גם אחרת.

לגבי הבבלי נעזרנו בפרויקט השו"ת (מאגר היהדות הממוחשב) של אוניברסיטת בר-אילן. בשלב זה נמנענו מלהצביע על שינויי נוסח בכתובי יד של הבבלי, על אף חשיבותם. לגבי הירושלמי נעזרנו במהדורות האקדמיה ללשון העברית. תודתנו נתונה להם גם כאן, ובמיוחד לד"ר בנימין אליצור. חשוב לנו לציין שהפיסוק וכו' הוא שלנו, ועל אחריותנו בלבד.

אנו מודים לדני פינקל וחברת "לשון לימודים בע"מ" שכרגיל עושים את מלאכתם נאמנה בטוב טעם ודעת.

יהי רצון שמכון בית חיינו ימנע מגפה מבינינו ויפרוש עלינו ועל העולם כולו סוכת שלומו.

העורכים

ירושלים, מנחם-אב תשפ"א

משנה א

החליל חמשה וששה;
זהו החליל של בית השואבה,
שאינו דוחה לא את השבת ולא את יום טוב.

בבלי
סוכה נ ע"ב

ירושלמי
סוכה נה ע"א [653 שו' 18-36]

החליל חמשה וששה כו'
אמר רבי יהושע בן לוי:

למה נקרא שמה בית שואבה?
שמשם שואבים רוח הקודש,
על שם: "ושאבתם מים בששון
ממעייני הישועה" (ישעיה יב ג).

דלמא, ר' לוי ויהודה בר נחמן הוון נסבין תרתין סילעין מיעול מצמתה קהלא קומי ר' יוחנן. **עאל ר' לוי ודרש**: יונה בן אמיתי מאשר היה, דכת' "אשר לא הוריש את יושבי עכו ואת יושבי צידון" (שופטים א לא), וכת' "קום לך צרפתה אשר לצידון" (מלכים א יז ט). **עאל ר' יוחנן ודרש**: יונה בן אמיתי מזבולון היה, דכת' "ויעל הגורל השלישי לבני זבולון למשפחתם" (יהושע ט ז), וכת' "משם עבר קדמה מזרחה גתה חפר עתה קצין" (שם יט ג), וכת' "כדבר יי' אלהי יש' אשר דבר ביד עבדו יונה בן אמיתי הנביא אשר מגת החפר" (מלכים ב יד כה). בשובתא חורייתא אמ' ר' לוי ליהודה בר נחמן: סב לך אילין תרתין סילעיא ועול מצמתה קהלא קומי ר' יוחנן. עאל ואמר קומיהון: יפה לימדנו ר' יוחנן, אמו מאשר ואביו מזבולון, "וירכתו עד צידון" (בראשית מט יג), ירך שיצא ממנה מצידון היה, וכת' "וירד יפר" (יונה א, ג), לא צורכא דילא 'וירד עכו'. **אמ' ר' יונה**: יונה בן אמיתי מעולי רגלים היה ונכנס לשמחת בית שואבה ושרת עליו רוח הקודש. ללמדך שאין רוח הקודש שורה אלא על לב שמח. מה טעמ' ? "והיה כנגן המנגן ותהי עליו רוח אלהים" (מלכים ב ג טו). **אמ' ר' בנימן בר לוי**: "והיה כנגן במנגן" אין כת' כאן, אלא "והיה כנגן המנגן ותהי עליו רוח אלהים".

גמרא:
איתמר: **רב יהודה ורב עינא**,
חד תני: שואבה, וחד תני: חשובה.
אמר מר זוטרא: מאן דתני שואבה
לא משתבש,
ומאן דתני חשובה לא משתבש.
מאן דתני שואבה לא משתבש —
דכתיב "ושאבתם מים בששון"
(ישעיה יב ג).
ומאן דתני חשובה לא משתבש —
דאמר רב נחמן: מצוה חשובה היא,
ובאה מששת ימי בראשית.

בבלי

סוכה נ ע"ב - נא ע"א

תנו רבנן:

החליל דוחה את השבת,
דברי רבי יוסי בר יהודה,
וחכמים אומרים:
אף יום טוב אינו דוחה.¹

אמר רב יוסף:

מחלוקת בשיר של קרבן,
דרבי יוסי סבר: עיקר שירה בכלי, ועבודה היא,
ודוחה את השבת.
ורבנן סברי: עיקר שירה בפה, ולא עבודה היא,
ואינה דוחה את השבת.
אבל שיר של שואבה — דברי הכל שמחה היא
ואינה דוחה את השבת.

אמר רב יוסף:

מנא אמינא דבהא פליגי?
דתניא: כלי שרת שעשאן של עץ, רבי פוסל ורבי
יוסי בר יהודה מכשיר.²

מקורות ומקבילות

¹ תוספתא סוכה ד, י"ד: החליל דוחה את השבת בתחלתו
דברי ר' יוסה בי ר' יהודה.
וחכמים אומ' אינו דוחה אפי' את יום טוב.
שם, ערכין, א, י"ג: החליל אין דוחה את השבת ר' יוסי בר'
יהודה אומר דוחה.

הסבר למחלוקת ר' יוסי בר יהודה וחכמים כברייאא באות בבבלי שתי
תשובות עיקריות, אחת של רב יוסף (כאן) והשניה של ר' ירמיה בר אבא
(בהמשך הסוגיה):

אמר רב יוסף: מחלוקת בשיר של קרבן... אבל שיר של
שואבה... שמחה היא ואינה דוחה את השבת.
ורבי ירמיה בר אבא אמר: מחלוקת בשיר של שואבה, אבל
בשיר של קרבן... עבודה היא, ודוחה את השבת.

וראו גם מ' כ"ץ, סיפור 'החליל' ופרק החליל (תשס"ד-תשס"ה).

² תוספתא מנחות ט, כ: נמצאת אומר פסול במנורה כשר
בחצוצרות, פסול בחצוצרות כשר במנורה.
של בעץ ושל אבר ושל קסטרוך ושל מתכות — רבי פוסל
ר' יוסי בר' יהודה מכשיר.
של עץ ושל עצם ושל זכוכית — הכל מודים שפטולה.

ירושלמי

סוכה פ"ה ה"א, נה ע"א [653 שו' 1-17]

הא של קרבן — דוחה.
מתניתא דר' יוסי בי רבי יודה,
דתני:

חליל של קרבן דוחה את השבת,
דברי רבי יוסי בי רבי יהודה.
וחכמים אומרים:
אינו דוחה לא את השבת
ולא את יום טוב.

תמן תנינן:

בשנים עשר יום בשנה החליל מכה לפני המזבח:
בשחיתת הפסח הראשון, בשחיתת הפסח השני,
וביום טוב הראשון של פסח, וביום העצרת,
ובשמונת ימי החג (ערכין, ב, ג).
ויש שמונה בלא שבת?
רבי יוסי אמר לה סתם.

רבי יוסה בי רבי בון בשם רבי יוחנן דרבי יוסה בי
רבי יהודה היא.

על דעתהון דאלין רבנן,

למה אינו דוחה?

משם שאינו מחוור.

והא כתיב:

"והעם מחללים בחלילים" (מלכים א, א, מ).

³ ירושלמי סוכה פ"ה ה"ד, נה ע"ג [656 שו' 24-25]:
חליל של מקדש — של משה היה, ושל קנה היה.
נשבר ותיקנוהו, ולא היה קולו ערב כמות שהיה.
חזרו ונטלוהו, וחזרו לכמות שהיה.

[וראו ר"ש ליברמן, מחקרים, עמ' 490-491]

מאי לאו בהא קמיפלגי:

מאן דמכשיר סבר:

עיקר שירה בכלי, וילפינן מאבובא דמשה.

ומאן דפסיל, סבר:

עיקר שירה בפה, ולא ילפינן מאבובא דמשה.³

לא. דכולי עלמא: עיקר שירה בכלי, והכא בדנין

אפשר משאי אפשר קמיפלגי:

מאן דמכשיר סבר:

דנין אפשר משאי אפשר,

ומאן דפסיל סבר:

לא דנין אפשר משאי אפשר.

ואיבעית אימא דכולי עלמא דעיקר שירה בפה,

ואין דנין אפשר משאי אפשר,

והכא במילף מנורה בכללי ופרטי או ברבויי

ומיעוטי קא מיפלגי.

רבי דריש כללי ופרטי,

רבי יוסי בר יהודה דריש ריבויי ומיעוטי.

רבי דריש כללי ופרטי:

ועשית מגורת — כלל, זהב טהור — פרט,

מקשה תעשה המגורה — חזר וכלל.

כלל ופרט וכלל

אי אתה דן אלא כעין הפרט:

מה הפרט מפורש — של מתכת, אף כל של מתכת.

רבי יוסי בר יהודה דריש ריבויי ומיעוטי:

ועשית מגורת — ריבה, זהב טהור — מיעט,

מקשה תעשה המגורה — חזר וריבה.

ריבה ומיעט וריבה ריבה הכל.

מאי רבי? רבי כל מילי. מאי מיעט? מיעט של חרס.

בשמחת שלמה הכתוב מדבר.

רבי יונה בשם רבי בא בר ממל:

”ושמחת לבב כהולך בחליל” (ישעיה ל, כט).

כל זמן שהחליל נוהג, ההלל נוהג.

רבי יוסי בי רבי בון בשם רבי בא בר ממל:

למה קורין את ההלל כל שבעת ימי החג?

כנגד הלולב שהוא מתחדש כל שבעה.

ולמה מן כל אילין מילייהא חליל?

תנינן: שזה לקיצים וזה לקיציין, וזה חביב וזה

חביב, ותלו חביב בחביב.

ובעצרת אומ' לו: הי לך מצה,

הי לך חמץ. (משנה סוכה, ה, ז)

אית תניי תני:

הי לך חמץ, הילך מצה.

מאן דאמר: הילך מצה, שהוא חביב.

מאן דאמר: הילך חמץ, שהוא תדיר.

אמר רב פפא: (נא ע"א) כתנאי, דתניא (דתנן):

עבדי כהנים היו, דברי רבי מאיר.

רבי יוסי אומר: משפחת בית הפגרים ומשפחת בית צפריא, ומאמאום היו, שהיו משיאין לכהונה. רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר: לזוים היו. (משנה, ערכין, ב, ד).

מאי לאו בהא קא מיפלגי:

דמאן דאמר עבדים היו, קסבר: עיקר שירה בפה,

ומאן דאמר לזוים היו, קסבר: עיקר שירה בכלי.

ותסברא?

רבי יוסי מאי קסבר?

אי קסבר עיקר שירה בפה — אפילו עבדים נמי.

אי קסבר עיקר שירה בכלי, לזוים — אין, ישראלים — לא!

אלא דכולי עלמא עיקר שירה בפה, ובהא קא מיפלגי:

דמר סבר: הכי הוה מעשה, ומר סבר: הכי הוה מעשה.

למאי נפקא מינה?

למעלין מדוכן ליוחסין ולמעשר קא מיפלגי:

מאן דאמר עבדים היו, קסבר: אין מעלין מדוכן ליוחסין, ולא למעשר.

ומאן דאמר ישראל היו, קסבר: מעלין מדוכן ליוחסין, אבל לא למעשר.

ומאן דאמר לזוים היו, קסבר: מעלין מדוכן, בין ליוחסין בין למעשר.

ורבי ירמיה בר אבא אמר: מחלוקת בשיר של שואבה,

דרבי יוסי בר יהודה סבר: שמחה יתירה נמי דוחה את השבת,

ורבנן סברי: שמחה יתירה אינה דוחה את השבת.

אבל בשיר של קרבן — דברי הכל עבודה היא, ודוחה את השבת.

מיתיבי: שיר של שואבה דוחה את השבת — דברי רבי יוסי בר יהודה,

וחכמים אומרים: אף יום טוב אינו דוחה. תיובתא דרב יוסף, תיובתא.

לימא בשיר של שואבה הוא דפליגי, אבל בשיר של קרבן — דברי הכל דוחה את השבת,

לימא תיהוי תיובתא דרב יוסף בתרתי!

אמר לך רב יוסף: פליגי בשיר של שואבה, והוא הדין לקרבן.

והאי דקמיפלגי בשיר של שואבה — להודיעך כחו דרבי יוסי בר יהודה, דאפילו דשואבה נמי דחי.

והא קתני: זהו חליל של בית השואבה שאינו דוחה לא את השבת ולא את יום טוב.

זהו דאינו דוחה, אבל דקרבן — דוחה, מני?

אי נימא רבי יוסי בר יהודה — האמר שיר של שואבה נמי דוחה, אלא לאו — רבנן,

ותיובתא דרב יוסף בתרתי! תיובתא.

מאי טעמא דמאן דאמר עיקר שירה בכלי?

דכתיב: ויאמר חזקיהו להעלות העולה להמזבח ובעת החל העולה החל שיר ה' והחצוצרות

ועל ידי כלי דוד מלך ישראל (דברי הימים ב כט, כז).

מאי טעמא דמאן דאמר עיקר שירה בפה?

דכתיב: ויהי כאחד למחצצרים ולמשררים להשמיע קול אחד (דברי הימים ב, ה, יג).

ואידך נמי, הא כתיב: "ויהי חזקיהו".

הכי קאמר: החל שיר ה' — בפה, על ידי כלי דוד מלך ישראל — לבסומי קלא.

ואידך נמי, הא כתיב: "ויהי כאחד למחצצרים ולמשררים" —

הכי קאמר: משוררים דומיא דמחצצרים, מה מחצצרים בכלי — אף משוררים בכלי.

משנה א₂ - ד

מי שלא ראה שמחת בית השואבה, לא ראה שמחה מימיו. [ב] במוצאי יום טוב הראשון של חג ירדו לעזרת נשים, ומתקנין שם תיקון גדול. מנורות של זהב היו שם, וארבעה ספלים של זהב בראשיהם, וארבעה סולמות לכל אחד ואחד, וארבעה ילדים מפירחי כהונה, ובידיהם כדים של מאה ועשרים לוג, שהן מטילין לכל ספל וספל. [ג] מבלאי מכנסי כהנים ומהמייניהן, מהן היו מפקיעין, ובהן היו מדליקין. ולא היה חצר בירושלים שאינה מאירה מאור בית השואבה. [ד] חסידים ואנשי מעשה היו מרקדין בפניהם (נא ע"ב) באבוקות של אור שבידיהן, ואומרים לפניהם דברי שירות ותושבחות. והלויים בכנורות ובנבלים ובמצלתים ובחצוצרות ובכלי שיר בלא מספר, על חמש עשרה מעלות היורדות מעזרת ישראל לעזרת נשים, כנגד חמש עשרה (מעלות) [שיר המעלות] שבתהלים, שעליהן לויים עומדין בכלי שיר ואומרים שירה. ועמדו שני כהנים בשער העליון, שיורד מעזרת ישראל לעזרת נשים, ושני חצוצרות בידיהן. קרא הגבר, תקעו והריעו ותקעו. הגיעו למעלה עשירית, תקעו והריעו ותקעו. הגיעו לעזרה תקעו והריעו ותקעו. (הגיעו לקרקע תקעו והריעו ותקעו). היו תוקעין והולכין, עד שמגיעין לשער היוצא ממזרח. הגיעו לשער היוצא ממזרח, הפכו פניהן ממזרח למערב, ואמרו: אבותינו שהיו במקום הזה אחוריהם אל ההיכל ופניהם קדמה, ומשתחוים קדמה לשמש' (ראו יחזקאל ח, טז), ואנו ליה עינינו. רבי יהודה אומר: היו שונין ואומרין: אנו ליה, וליה עינינו.

בבלי

סוכה נא ע"א

גמרא

תנו רבנן:

מי שלא ראה שמחת בית השואבה

לא ראה שמחה מימיו (משנה, סוכה, ה, א).

מי שלא ראה ירושלים בתפארתה

לא ראה כרך נחמד מעולם.

מי שלא ראה בית המקדש בבנינו

לא ראה בנין מפואר מעולם.

מאי היא?

אמר אביי ואיתימא רב חסדא: זה בנין הורדוס.

במאי בניה?

אמר (רבא) [רבה]: באבני שישא ומרמרא.

איכא דאמרי: באבני שישא כוחלא ומרמרא.

אפיק שפה ועייל שפה, כי היכי דלקבל סידא.

סבר למשעיין בדהבא,

אמרו ליה רבנן: שבקיה, דהכי שפיר טפי,

דמיתחזי כאדותא דימא.

בבלי (המשך)

תניא רבי יהודה אומר:

מי שלא ראה דיפלוסטון של אלכסנדריא של מצרים לא ראה בכבודן של ישראל. אמרו: כמין בסילקי גדולה היתה, סטיו לפנים מסטיו, פעמים שהיו בה (ששים רבוא על ששים רבוא) כפלים כיוצאי מצרים [פעמים שהיו שם ששים רבוא כיוצאי מצרים ואמרי לה כפלים כיוצאי מצרים], והיו בה שבעים ואחת קתדראות של זהב, כנגד שבעים ואחד של סנהדרי גדולה, כל אחת ואחת אינה פחותה מעשרים ואחד רבוא ככרי זהב. ובימה של עץ באמצעיתה, וחזן הכנסת עומד עליה והסודרין בידו. וכיון שהגיע לענות אמן, הלה מניף בסודר, וכל העם עונין אמן.

ולא היו יושבין מעורבין,

אלא זהבין בפני עצמן, וכספין בפני עצמן, ונפחין בפני עצמן, וטרסיים בפני עצמן, וגרדיים בפני עצמן. וכשעני נכנס שם היה מכיר בעלי אומנתו ונפנה לשם, ומשם פרנסתו ופרנסת אנשי ביתו.⁴

מקורות ומקבילות

⁴ **תוספתא סוכה, ד, ו:** אמ' ר' יהודה: כל שלא ראה בדפלוסטון של אלכסנדריא של מצרים לא ראה כבוד לישראל מימיו. כמין בסילקי גדולה היתה, סטיו לפנים מסטיו, פעמים היו שם כפלים כיוצאי מצרים, ושבעים ואחת קתדראות של זהב היו שם כנגד שבעים ואחד זקן.

כל אחת ואחת מעשרים וחמש רבוא ובמה של עץ באמצע, וחזן הכנסת עומד עליה והסודרין בידו. נטל לקרות והלה מניף בסודרין והן עונין אמן על כל ברכה וברכה. והלה מניף בסודרין והן עונין אמן. ולא היו יושבין מעורבין, אלא זהבין בפני עצמן, כספין בפני עצמן, וטרסיים בפני עצמן, וגרדיים בפני עצמן, וכשעני נכנס שם היה מכיר בעלי אומנתו ונפנה לשם, ומשם פרנסתו ופרנסת אנשי ביתו.⁴

כדי שיהא אכסניי בא וניטפל לאומנתו ומשם פרנסה יוצאה.

ירושלמי

סוכה פ"ה ה"א, נה ע"א [653, שו' 47-36]

תני אמר רבי יודה:

כל שלא ראה דיפלי איסטב' של אלכסנדריא לא ראה כבוד ישר' מימיו. כמין בסילקי גדולה היה, ואסטיו לפנים מסטיו היתה. פעמים היו בה כפלים כיוצאי מצרים.

ושבעים קתדראות של זהב היו שם, מקובעות אבנים טובות ומרגליות, כנגד שבעים זקינים, וכל אחת ואחת היתה עומדת בעשרים וחמש ריבוא דינרי זהב. ובימה של עץ באמצע, וחזן הכנסת עומד עליה. עמד אחד מהן לקראות בתורה, היה הממונה מניף בסודרין, והן עונין אחריו אמן על כל ברכה וברכה שהיה מברך.

היה הממונ' מניף בסודרין

והן עונין אחריו אמן.

אף על פי כן לא היו יושבין מעורבין, אלא יושבין כל אומנות ואומנות בפני עצמה, שאם יבוא אכסנאי יהא מידבק בבני אומנתו ומשם היתה פרנסתו יוצאה.

אמר אביי: וכולהו קטלינהו אלכסנדרוס מוקדן.
מאי טעמא איענשו?
משום דעברי אהאי קרא "לא תוסיפון לשוב בדרך
הזה עוד" (דברים יז, טז),
ואינהו הדור אתו.
כי אתא, אשכחינהו דהוו קרו בסיפרא
"ישא ה' עליך גוי מרחוק" (דברים כח, מט).
אמר: מכדי, ההוא גברא
בעי למיתי ספינתא בעשרה יומי,
דליה זיקא ואתי ספינתא בחמשא יומי,
נפל עלייהו וקטלינהו.

ומי החריבה?
טרוגיינוס הרשע.
תני
רבי שמעון בן יוחי: בשלשה מקומות הוזהרו
ישראל שלא לשוב ארץ מצרים, שנאמר:
"כי אשר ראיתם את מצרים היום לא תוסיפו
לראותם עוד עד עולם" (שמות יד, יג).
"ויי' אמר לכם לא תוסיפון לשוב בדרך הזה עוד"
(דברים יז, טז).
"והשיבך יי' מצרים באניות" (דברים כח, סח).
ובשלשתן חזרו ובשלשתן נפלו:
אחת בימי סנחריב מלך אשור, שנאמר: "הוי
היורדים מצרים לעזרה" (ישעיה לא, א).
מה כתיב בתריה? "ומצרים אדם ולא אל וסוסייהם
בשר" וגומ' (שם, ג).
ואחת בימי יוחנן בן קרח: "והיתה החרב אשר אתם
יריאים ממנה שם תשיג אתכם" וגו' (ירמיה מב, טז).
בימי טרוגיינוס הרשע נולד לו בן בתשעה באב
והיו מתעניין.
מתה בתו בחנוכה, והדליקו נירות.
שלחה אשתו ואמרה לו:
עד שאת מכבש את הברכריים בוא
וכבוש את היהודים שמרדו בך.
חשב מייתי לעשרה יומין, ואתא לחמשה.
אתא ואשכחון עסיקין באורייתא בפסוקא
"ישא עליך גוי מרחוק מקצה הארץ" וגומ' (דברים
כח, מט).
אמר לון: מה הויתון עסיקין?
אמרון ליה: הכין וכן.
אמר לון ההוא גברא: הוא דחשב מייתי לעשרה
יומין ואתא לחמשה.
והקיפן ליגיונות והרגן.
אמר לנשיהן: נשמעות אתם לליגיונותי
ואין אני הורג אתכם.
אמרון ליה: מה דעבדת בארעייא עביד בעיליאי.
ועירב דמן בדמן והלך הדם בים עד קיפרוס.
באותה השעה נגדעה קרן ישראל
ועוד אינה עתידה לחזור למקומה
עד שיבוא בן דוד.

בבלי

סוכה נא ע"ב - נב ע"א

במוצאי יום טוב כו'. (משנה, סוכה, ה, ב)
מאי תיקון גדול?

אמר רבי אלעזר: כאותה ששינו

חלקה היתה בראשונה והקיפונה גזוזטרא,
התקינה ושיהו נשים יושבות מלמעלה
ואנשים מלמטה.⁵ (משנה, מידות, ב, ה).

תנו רבנן:

בראשונה היו נשים מבפנים ואנשים מבחוץ,
והיו באים לידי קלות ראש.

התקינה ושיהו נשים יושבות מבחוץ ואנשים מבפנים.
ועדיין היו באין לידי קלות ראש. התקינה ושיהו נשים
יושבות מלמעלה ואנשים מלמטה.

היכי עביד הכי? והכתיב "הכל בכתב מיד ה' עלי
השכיל" (דברי הימים א כח, יט)!

אמר רב: קרא אשכחו ודרוש (נב ע"א)

"וספדה הארץ משפחות משפחות לבד משפחת בית
דוד לבד ונשיהם לבד" (זכריה יב, יב).

אמרו: והלא דברים קל וחומר.

ומה לעתיד לבא, שעוסקין בהספד ואין יצר הרע שולט
בהם — אמרה תורה אנשים לבד ונשים לבד,
עכשיו שעוסקין בשמחה ויצר הרע שולט בהם — על
אחת כמה וכמה.

הא הספידא מאי עבידתיה?

פליגי בה רבי דוסא ורבנן.

חד אמר: על משיח בן יוסף שנהרג,

וחד אמר: על יצר הרע שנהרג.

בשלמא למאן דאמר על משיח בן יוסף שנהרג —

היינו דכתיב "והביטו אלי את אשר דקרו וספדו עליו
כמספד על היחיד" (זכריה יב, י).

ירושלמי

סוכה פ"ה ה"א, נה ע"ב [653, שו" ?-?]

ומתקנין שם תיקון גדול.

מה תיקון היו עושין שם?

שהיו מעמידין האנשים בפני עצמן,

והנשים בפני עצמן.

כהיא דתנינן תמן:

וחלקה היתה בראשונה והקיפונה כצוצטרה,

שהנשים רואות מלמעלן

והאנשים מלמטן כדי שלא יהו מעורבין.

ממי למדו?

מדבר תורה: "וספדה הארץ משפחות

משפחות לבד" (זכריה יב, יב).

תרין אמורין,

חד אמר: זה הספידו של משיח.

וחורנה אמר: זה הספידו של יצר הרע.

מאן דאמר זה הספידו של משיח —

מה אם בשעה שהן אבילין את אמר האנשים

בפני עצמן והנשים בפני עצמן,

בשעה שהן שמחים לא כל שכן.

מקורות ומקבילות

⁵ תוספתא, סוכה, ד, ב:

בראשונה כשהיו רואין שמחת בית השואבה היו אנשים רואין מבפנים ונשים רואות מבחוץ.
וכשראו בית דין שהן באין לידי קלות ראש עשו שלש גזוזטראות בעזרה כנגד שלש רוחות
ששם נשים יושבות ורואות בשמחת בית השואבה ולא היו מעורבין.

מאן דאמר זה הספידו של יצר הרע —
 מה אם בשעה שאין יצר הרע קיים
 את אמר האנשים בפני עצמן
 והנשים בפני עצמן,
 בשעה שיצר הרע קיים
 לא כל שכן.

אלא למאן דאמר על יצר הרע שנהרג —
 האי הספידא בעי למעבר?
 שמחה בעי למעבר!

אמאי בכו?

כדרש רבי יהודה:

לעתיד לבא מביאו הקדוש ברוך הוא ליצר הרע ושוחטו בפני
 הצדיקים ובפני הרשעים. צדיקים נדמה להם כהר גבוה,
 ורשעים נדמה להם כחוט השערה.

הללו בוכין, והללו בוכין.

צדיקים בוכין ואומרים: היאך יכולנו לכבוש הר גבוה כזה!
 ורשעים בוכין ואומרים: היאך לא יכולנו לכבוש
 את חוט השערה הזה!

ואף הקדוש ברוך הוא תמה עמהם, שנאמר "כה אמר ה'
 צבאות כי יפלא בעיני שארית העם הזה בימים ההם גם בעיני
 יפלא". (זכריה ח, ו).

אמר רבי אסי:

יצר הרע, בתחילה דומה לחוט של בוכיא,
 ולבסוף דומה כעבותות העגלה,

שנאמר "הוי מושכי העון בחבלי השוא וכעבות העגלה
 חטאה" (ישעיה ה, יח).⁶

תנו רבנן: משיח בן דוד שעתיד להגלות במהרה בימינו,

אומר לו הקדוש ברוך הוא: שאל ממני דבר ואתן לך,

שנאמר "אספרה אל חוק וגו' אני היום ילדתיך

שאל ממני ואתנה גוים נחלתך" (תהילים ב, ז-ח).

וכיון שראה משיח בן יוסף שנהרג, אומר לפניו:

רבוננו של עולם, איני מבקש ממך אלא חיים.

אומר לו: חיים, עד שלא אמרת — כבר התנבא עליך דוד

אביך שנאמר "וחיים שאל ממך נתתה לו" וגו' (תהילים כא, ה).

דרש רבי עזרא, ואיתימא רבי יהושע בן לוי:

שבעה שמות יש לו ליצר הרע:

הקדוש ברוך הוא קראו רע,

שנאמר "כי יצר לב האדם רע מנעוריו" (בראשית ח, כא).

מקורות ומקבילות

⁶ ספרי במדבר, שלח, קיב:

בא ישעיה ופירש בקבלה "הוי מושכי העון בחבלי השוא וכעבותות העגלה חטאה" (ישעיה ה יח).
 תחילתו של חטא הוא דומה לחוט של כוכיא אבל טופו היות כעבות העגלה חטאה.

משה קראו ערל, שנאמר "ומלתם את ערלת לבבכם" (דברים י, טז).
 דוד קראו טמא שנאמר "לב טהור ברא לי אלהים" (תהילים נא, יב). מכלל דאיכא טמא.
 שלמה קראו שונא, שנאמר "אם רעב שנאך האכילהו לחם ואם צמא השקהו מים כי
 גחלים אתה חותה על ראשו וה' ישלם לך" (משלי כה, כא-כב),
 אל תקרי ישלם לך אלא ישלימנו לך.
 ישעיה קראו מכשול, שנאמר "סולו סולו פנו דרך הרימו מכשול מדרך עמי" (ישעיה נז, יד).
 יחזקאל קראו אבן, שנאמר "והסרתי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר" (יחזקאל
 לו, כו).

יואל קראו צפוני, שנאמר "ואת הצפוני ארחיק מעליכם" (יואל ב, כ).

תנו רבנן:

"ואת הצפוני ארחיק מעליכם" — זה יצר הרע, שצפון ועומד בלבו של אדם;
 "והדחתיו אל ארץ ציה ושממה" (שם) — למקום שאין בני אדם מצויין להתגרות בהן;
 "את פניו אל הים הקדמוני" (שם) — שנתן עיניו במקדש ראשון והחריבו
 והרג תלמידי חכמים שבו;
 "וסופו אל הים האחרון" (שם) — שנתן עיניו במקדש שני והחריבו,
 והרג תלמידי חכמים שבו;
 "ועלה באשו ותעל צחנתו" (שם) — שמניח אומות העולם ומתגרה בשונאיהם של ישראל;
 "כי הגדיל לעשות" (שם) — אמר אביי: ובתלמידי חכמים יותר מכולם.
 כי הא, דאביי שמעיה להווא גברא דקאמר לההיא אתתא: נקדים וניזיל באורחא.
 אמר: איזיל אפרשינהו מאיסורא. אזל בתרייהו תלתא פרסי באגמא.
 כי הוו פרשי מהדרי שמעינהו דקא אמרי: אורחין רחיקא וצוותין בסימא.
אמר אביי: אי מאן דסני לי הוה — לא הוה מצי לאוקומיה נפשיה.
 אזל, תלא נפשיה בעיבורא דדשא, ומצטער.
 אתא ההוא סבא, תנא ליה: כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו.
אמר רבי יצחק: יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום,
 שנאמר "רק (נב ע"ב) רע כל היום" (בראשית ו, ה).
אמר רבי שמעון בן לקיש: יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו,
 שנאמר "צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו" (תהילים לו, לב).
 ואלמלא הקדוש ברוך הוא שעוזר לו — אינו יכול לו,
 שנאמר "ה' לא יעזבנו בידו ולא ירשיענו בהשפטו" (תהילים, לו, לג).

תנא דבי ישמעאל:

אם פגע בך מנוול זה — משכהו לבית המדרש.
 אם אבן הוא — נימוח, אם ברזל הוא — מתפוצץ.
 אם אבן הוא — נימוח, דכתיב "הוי כל צמא לכו למים" (יש' נה, א),
 וכתיב "אבנים שחקו מים" (איוב יד, יט).
 אם ברזל הוא — מתפוצץ, דכתיב "הלא כה דברי כאש נאום ה'
 וכפטיש יפוצץ סלע" (ירמיה כג, כט).
אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: יצר הרע מסיתו לאדם בעולם הזה,
 ומעיד עליו לעולם הבא,

שנאמר "מפנק מנוער עבדו ואחריתו יהיה מנון" (משלי כט כא),
 שכן באטב"ח של רבי חייא קורין לסהדה מנון.
רב הונא רמי: כתיב "כי רוח זנונים התעה" (הושע ד, יב), וכתיב "בקרבים!" (הושע ה, ד),
 בתחילה התעם, ולבסוף בקרבים.
אמר רבא: בתחילה קראו הלך ולבסוף קראו אורח ולבסוף קראו איש,
 שנאמר "ויבא הלך לאיש העשיר ויחמול לקחת מצאנו ומבקר לעשות לאורח" (שמואל ב, יב, ד)
 וכתיב "ויקח את כבשת האיש הרש ויעשה לאיש הבא אליו" (שם).
אמר רבי יוחנן: אבר קטן יש לו לאדם, מרעיבו — שבע, משיעו — רעב,
 שנאמר "כמרעיתם וישבעו" וגו' (הושע יג, ו).
אמר רב חנא בר אחא: אמרי בי רב: ארבעה מתחרט עליהן הקדוש ברוך הוא שבראם,
 ואלו הן: גלות, כשדים, וישמעאלים, ויצר הרע.
 גלות — דכתיב "ועתה מה לי פה נאם ה' כי לקח עמי חנם" וגו' (ישעיה נב, ה).
 כשדים — דכתיב "הן ארץ כשדים זה העם לא היה" (ישעיה כג, יג).
 ישמעאלים — דכתיב "ישליו אהלים לשודדים ובטוחות למרגיזי אל לאשר הביא אלוה
 בידו" (איוב יב, ו).
 יצר הרע — דכתיב "ואשר הרעתי" (מיכה ד, ו).
אמר רבי יוחנן: אלמלא שלש מקראות הללו נתמוטטו רגליהם של שונאיהן של ישראל,
 חד — דכתיב "ואשר הרעתי" (שם),
 וחד — דכתיב "הנה כחומר ביד היוצר כן אתם" וגו' (ירמיה יח, ו).
 ואידך — "והסרתי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר" (יחזקאל לו, כח).
רב פפא אמר: אף מהאי נמי "ואת רוחי אתן בקרבכם" וגו' (יחזקאל לו, כז).
 "ויראני ה' ארבעה חרשים" (זכריה ב, ג). מאן נינהו "ארבעה חרשים"?
אמר רב חנא בר ביזנא אמר רבי שמעון חסידא:
 משיח בן דוד ומשיח בן יוסף, ואליהו, וכהן צדק.
מתלב רב ששת: אי הכי, היינו דכתיב "ויאמר אלי אלה הקרנות אשר זרו את יהודה" (זכריה ב, ב)
 הני לשובה אתו!
 אמר ליה: שפיל לסיפיה דקרא, "ויבואו אלה להחריד אותם לידות את קרנות הגוים
 הנושאים קרן אל ארץ יהודה לזרותה" וגו' (שם, ד).
 אמר ליה: בהדי חנא באגדתא למה לי?
 "והיה זה שלום אשור כי יבוא בארצנו וכי ידרוך בארמנותינו והקמונו עליו שבעה רועים
 ושמנה נסיכי אדם" (מיכה ה, ד).
 מאן נינהו "שבעה רועים"? דוד באמצע, אדם שת ומתושלח מימינו, אברהם יעקב ומשה
 בשמאלו. ומאן נינהו "שמנה נסיכי אדם"?
 ישי, ושאול, ושמואל, עמוס, וצפניה, צדקיה, ומשיח, ואליהו.

מקורות ומקבילות

⁷ ירושלמי כתובות ה"ז ל ע"ב [985, שר 13—12]: האבר הזה שבאדם — הרעיבתו, השביעתו. השביעתו, הרעיבתו.

⁸ ירושלמי תענית פ"ג ה"ד סו ע"ג [720, שר 43—38]: רבי יהושע בן יאיר בשם רבי פינחס בן יאיר: שלשה ברא הקב"ה ותהא שבראן. ואילו הן: כשדים וישמעאלים ויצר הרע. כשדים — "הן ארץ כשדים זה העם לא היה" הלואי לא היה. ישמעאלים: "ישליו אהלים לשודדים ובטוחות למרגיזי אל לאשר הביא אלוה בידו." יצר הרע: "ביום ההוא נאם יי' אוספה הצוליעה והנדחה אקבצה ואשר הרעתי."

בבלי

סוכה נב ע"ב

ארבעה סולמות כו'.

תנא: גובהה של מנורה חמשים אמה (כו').

ירושלמי

סוכה פ"ה ה"ב, נה ע"ב [654, שו' 42-38]

ומנורות של זהב היו שם.

בר קפרא אמר: וגובהן מאה אמה.

והא תני:

כל דתלי מאה אמין בעי בסיס תלתין ותלת,
סולמא מיכא תלתן ותלת, וסולמא מיכא תלתין ותלת.

והתני:

כל העזרה לא היתה אלא אורך מאה ושמונים ושבע על
רוחב מאה ושלישים וחמש.

אשכח תני: מקומן מעשה ניסים היו.

ירושלמי

סוכה פ"ה ה"ב, נה ע"ב [654, שו' 44-43]

מה,
ביד כולהם מאה ועשרים לוג,
או ביד כל אחד ואחד
מאה ועשרים לוג?

בבלי

סוכה נב ע"ב

וארבעה ילדים של פרחי כהונה
ובידיהם כדי שמן
של מאה ועשרים לוג.
איבעיא להו:
מאה ועשרים לוג כולהו,
או דלמא לכל חד וחד?

תא שמע:

ובידיהם כדי שמן של שלשים שלשים לוג, שהם כולם מאה
ועשרים לוג.

תנא:

והן משובחין היו יותר מבנה של מרתא בת בייתוס.
אמרו על בנה של מרתא בת בייתוס
שהיה נוטל שתי ירכות של שור הגדול,
שלקוח באלף זוז, ומהלך עקב בצד גודל.⁹
ולא הניחוהו אחיו הכהנים לעשות כן
משום "ברב עם הדרת מלך" (משלי יד, כח).
מאי משובחים?
אילימא משום יוקרא, הני יקירי טפי!
אלא, התם כבש ומרובע ולא זקיף,
הכא סולמות, וזקיף טובא.

מקורות ומקבילות

⁹ תוספתא יומא א, יד:

מעשה בבניה של מרתה בת בייתוס שהיה אחד מהן נוטל שתי ירכות בשתי אצבעותיו משור לקוח באלף דינרין
והיה מהלך עקב בצד גודל ומעלה אותן לגבי מזבח.

בבלי

סוכה נב ע"ב - נג ע"א

ולא היה חצר בירושלים.

תנא:

אשה היתה בוררת חטים
לאור של בית השואבה.

ירושלמי

סוכה פ"ה ה"ג, נה ע"ב [655, שו" 1-12]

תני: לא היה חצר בירושלם שלא היתה מאירה
מאור בית השואבה.

תני:

יכולה אשה לבור חיטיה
לאור המערכה ולא היו מועלות.
לאו, דאמר ר' יהושע בן לוי:
הריח והמראה והקול אין בהן מעילה.
ששה קולות היו נשמעים מיריחו:
מיריחו היו שומעין קול שער הגדול שנפתח,
מיריחו היו שומעין קול המגריפ',
מיריחו היו שומעין קול העץ שעש' בן קטי'
מוכני לכיו',
מיריחו היו שומעין קול גביני כרוז,
מיריחו היו שומעין קול החליל,
מיריחו היו שומעין קול הצילצל,
וי"א אף קולו של כהן גדול בשעה שהוא מזכיר
את השם ביום הכיפורים,
מיריחו היו מריחין ריח פיטום הקטורת.
אמר רבי לעזר בן דלגיי:
עזים היו לבית אבא בהרי אכוור והיו מתעטשות
מריח פיטום הקטורת.

בבלי

סוכה נג ע"א

חסידים ואנשי מעשה כו'.

תנו רבנן:

יש מהן אומרים: אשרי ילדותנו שלא ביישה את זקנותנו — אלו חסידים ואנשי מעשה, ויש מהן אומרים: אשרי זקנותנו שכפרה את ילדותנו — אלו בעלי תשובה. אלו ואלו אומרים: אשרי מי שלא חטא, ומי שחטא ישוב וימחול לו.¹⁰

תניא

אמרו עליו על הלל הזקן כשהיה שמח בשמחת בית השואבה אמר כן: אם אני כאן — הכל כאן,

ואם איני כאן — מי כאן.¹¹

הוא היה אומר כן:

למקום שאני אוהב שם רגלי מוליכות אותי, אם תבא אל ביתי — אני אבא אל ביתך, אם אתה לא תבא אל ביתי — אני לא אבא אל ביתך, שנאמר "בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבא אליך וברכתך." (שמות כ, כד).¹²

מקורות ומקבילות

¹⁰ תוספתא סוכה ד, ב: חסידים ואנשי מעשה היו מרקדין לפניהן באבוקות ואומרי' לפנייהם דברי תושבחות.

מה היו אומרין? אשרי מי שלא חטא, וכל מי שחטא ימחל.

ויש מהן או' אשרי ילדותי שלא ביישה את זקנותי — אילו אנשי מעשה.

ויש מהן שהיו אומ' אשריך זקנתי שתכפרי על ילדותי — אילו בעלי תשובה.

¹¹ השו"ש משנה, אבות א יד.

¹² תוספתא סוכה ד, ג: הלל הזקן או': למקום שלבי אוהב, לשם רגליי מוליכות אותי. אם אתה תבוא לביתי, אני אבא לביתך. אם אתה לא תבוא לביתי, אני לא אבוא לביתך, שנ': "בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבא אליך וברכתך".

מכילתא דרבי ישמעאל — מסכתא דבחדש, יא:

"בכל המקום" וגו'. שאני נגלה עליך בבית הבחירה. מכאן אמרו, שם המפורש אסור להאמר בגבולין;

ר' אליעזר בן יעקב אומר: אם תבא לביתי, אבא לביתך, ואם לא תבא לביתי, לא אבא לביתך,

מקום שלבי אוהב, שם רגלי מוליכות אותי. מכאן אמרו, כל עשרה בני אדם שנכנסין לבית הכנסת,

שכינה עמהם, שנאמר "אלהים נצב בעדת אל" (תהלים פב, א); ומנין אפילו שלשה שדנין?

שנאמר: "בקרב אלהים ישפוט" (תהלים פב, א); ומנין אפילו שנים? שנאמר "אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו" (מלאכי ג,

טז); ומנין אפילו אחד? שנאמר "בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך" (שמות כ, כד).

ירושלמי

סוכה פ"ה ה"ד, נה ע"ב [655, שו' 23 — 14]

החסידים ואנשי המעשה.

יש מהן שהיו אומרים: אשריך ילדותי שלא ביישת את זקנותי — אילו אנשי מעשה, ויש מהן אומרי': אשריך זקנותי שכיפרת על ילדותי — אילו בעלי תשובה. אילו ואילו היו אומרים: אשרי מי שלא חטא, ומי שחטא יימחל לו.

הלל הזקן כד הוה חמי לון עבריין בפחו, הוה אמר לון:

דאנן הכא, מאן הכא?

ולקילוסן הוא צריך?

והכתיב "אלף אלפין ישמשוניה וריבוא ריבון קדמוהי יקומון" (דניאל ז, ט).

כד הוה חמי לון עבריין בכושר, הוה אמר:

די לא נן הכא, מאן הכא?

שאע"פ שיש לפניו כמה קילוסין, חביב הוא קילוסן של ישראל יותר מכל.

מה טעמ'?

"ונעים זמירות ישראל (שמואל ב כג, א).

"יושב תהילות ישראל" (תהילים כב, ד).

אף הוא ראה גלגולת אחת שצפה על פני המים,
 אמר לה: על דאטפת אטפוך, ומטיפיך יטופון (משנה, אבות, ב, ט).
 אמר רבי יוחנן: רגלוהי דבר איניש אינון ערבין ביה,
 לאתר דמיתבעי תמן מובילין יתיה.
 הנהו תרתי כושאי דהוו קיימי קמי שלמה,
 "אליחרף ואחיה בני שישא" (מלכים א, ד, ג),
 סופרים דשלמה הוו.
 יומא חד חזייה למלאך המות דהוה קא עציב.
 אמר ליה: אמאי עציבת?
 אמר ליה: דקא בעו מינאי הני תרתי כושאי דיתבי הכא.
 מסרינהו לשעירים שדרינהו למחוזא דלזו.
 כי מטו למחוזא דלזו שכיבו.
 למחר חזיא מלאך המות דהוה קבדח,
 אמר ליה: אמאי בדיחת?
 אמר ליה: באתר דבעו מינאי תמן שדרתינהו.
 מיד פתח שלמה ואמר:
 רגלוהי דבר איניש אינון ערבין ביה,
 לאתר דמיתבעי תמן מובילין יתיה.¹³

מקורות ומקבילות

13 ירושלמי, כלאים ט ה"ד לב ע"ג
 [176, שו" 21-11]: ר' יונה בשם ר'
 חמא בר חנינה: ריגליי דבר נשא
 ערבתייה למיקמתייה כל הן דהוא
 מתבע. כת' "ויאמר מי יפתה את
 אחאב ויעל ויפל ברמות—גלעד"
 (מלכים א, כב, כ; השו" דברי הימים
 ב יח, יט). וימות בתוך ביתו ולא
 תמן.
 אליחורף ואחיה תרין איסקבטיריי
 דשלמה. חמא מלאך מותא מסתכל
 בון וחריק בשינוי.
 אמר מילה ויהבון בחללא. אזל
 ונסתון מן תמן. אתא קאים ליה
 גחיק לקבליה. אמ' ליה: ההיא
 שעתא הויתא איחרוק בשניך,
 וכדון את גחיק לן? אמ' ליה:
 רחמנא דינסב לאליחורף ואחיה מן
 חללא. ואמרי: מאן יהב לי אילין
 להן דאישתלחית מיסבינין? ויהב
 בליבך למיעבד כן בגין דנעביד
 שליחותי. אזל ואיטפל בון זמן תמן.
 וירושלמי כתובות יב, ג לה ע"ב
 [1011, שו" 23 — 13].

בבלי

סוכה נג ע"א

תניא

אמרו עליו על רבן שמעון בן גמליאל כשהיה שמח שמחת בית השואבה היה נוטל שמנה אבוקות של אור, וזורק אחת ונוטל אחת ואין נוגעות זו בזו. וכשהוא משתחוה נועץ שני גדליו בארץ ושוחה, ונושק את הרצפה וזוקף, ואין כל בריה יכולה לעשות כן.¹⁴ וזו היא קידה. לוי אחוי קידה קמיה דרבי, ואיטלע.

והא גרמא ליה?

והאמר רבי אלעזר:

לעולם אל יטיח אדם דברים כלפי מעלה, שהרי אדם גדול הטיח דברים כלפי מעלה ואיטלע. ומנו? לוי! הא והא גרמא ליה. לוי הוה מטייל קמיה דרבי בתמני סכיני. שמואל קמיה שבור מלכא בתמניא מזגי חמרא. אביי קמיה (דרבא) [דרבה] בתמניא ביעי, ואמרי לה בארבעה ביעי.

מקורות ומקבילות

¹⁴ תוספתא סוכה ד, ד: מעשה ברבן שמעון בן גמליאל שהיה מרקד בשמנה אבוקות של אור ולא היה אחד מהן נוגע בארץ. וכשהוא משתחוה מניח אצבעו בארץ על גבי הרצפה, שוחה ונושק, וזוקף מיד.

ירושלמי

סוכה פ"ה ה"ד, נה ע"ב [655, שו' 23-29]

בן יהוצדק היה משתבח בקפיצותיו. אמרו עליו על רבן שמעון בן גמליאל שהיה מרקד בשמונה אבוקות של זהב, ולא היה אחד מהן נוגע בחברו. וכשהיה כורע היה נועץ גודלו בארץ, וכורע ומיד היה נזקף. אי זו היא כריעה, ואי זו היא בריכה? ר' חייה רבה הראה כריעה לפני רבי ונפסח ונתרפא. לוי בר סיסי הראה בריכה לפני רבי ונפסח ולא נתרפא.

בבלי

סוכה נג ע"א

תניא

אמר רבי יהושע בן חנניה:
 כשהיינו שמחים שמחת בית השואבה לא ראינו
 שינה בעינינו.
 כיצד? שעה ראשונה — תמיד של שחר,
 משם — לתפלה,
 משם — לקרבן מוסף,
 משם — לתפלת המוספין,
 משם — לבית המדרש,
 משם — לאכילה ושתייה,
 משם — לתפלת המנחה,
 משם לתמיד של בין הערבים,
 מכאן ואילך — לשמחת בית השואבה.¹⁵
 איני?
והאמר רבי יוחנן: שבועה שלא אישן שלשה ימים
 — מלקין אותו וישן לאלתר!¹⁶
 אלא הכי קאמר:
 לא טעמנו טעם שינה,
 דהוּוּ מנמנמי אכתפא דהדדי.

מקורות ומקבילות

¹⁵ תוספתא סוכה ד, ה: אמ' ר' יהושע בן חנניה: כל ימי שמחת בית השואבה לא היינו רואין שינה. משכימין אנו לתמיד של שחר, משם לבית הכנסת, משם למוספין, משם לאכילה ושתייה, ומשם לבית המדרש, משם לתמיד של בין הערבים, משם לשמחת בית השואבה.

ירושלמי

סוכה פ"ה ה"ב, נה ע"ב [654, שו' 18-24]

אמר רבי יהושע בן חנניה:
 כל ימים של שמחת בית השואבה לא היו טועמין
 טעם שינה כל עיקר.
 בתחילה היו הולכין להקריב תמיד של שחר,
 משם היו הולכין להקריב את המוספין,
 ומשם היו הולכין להקריב נדרים ונדבות,
 ומשם היו הולכין לוכל ולשתות,
 משם היו הולכין לתלמוד תורה,
 ומשם היו הולכין להקריב תמיד של בין הערבים,
 ומשם היו הולכין לשמחת בית השואבה.
והא תני: שבוע' שלא אישן ג' ימי'
 מלקין אותו וישן מיד.
 מתנמנמין היו.

¹⁶ ירושלמי נדרים פ"ב ה"א, לו ע"ב [1023, שו' 16]: שבועה שלא אישן שלשה ימים, מלקין אותו וישן מיד.

בבלי

סוכה נג ע"א - נג ע"ב

חמש עשרה מעלות.

אמר ליה רב חסדא להווא מדרבנן דהוי קמסדר

אגדתא קמיה, אמר ליה:

שמיע לך הני חמש עשרה מעלות,

כנגד מי אמרם דוד?

אמר ליה: הכי אמר רבי יוחנן:

בשעה שכרה דוד שיתין,

קפא תהומא ובעי למשטפא עלמא.

אמר דוד חמש עשרה מעלות,

והורידן.

אי הכי, חמש עשרה מעלות?

יורדות מיבעי ליה!

אמר ליה: הואיל ואדכרתן (מלתא),

הכי אתמר: בשעה שכרה דוד שיתין קפא תהומא

ובעא למשטפא עלמא,

אמר דוד: מי איכא דידע אי שרי למכתב שם

אחספא ונשדיה בתהומא ומנח?

ליכא דקאמר ליה מידי.

אמר דוד: כל דידע למימר ואינו אומר —

יחנק בגרונו.

נשא אחיתופל קל וחומר בעצמו:

ומה לעשות שלום בין איש לאשתו, אמרה תורה:

שמי שנכתב בקדושה ימחה על המים, לעשות

שלום לכל העולם כולו — על אחת כמה וכמה.¹⁷

מקורות ומקבילות

¹⁷ תוספתא שבת יג, ה: אמ' ר' ישמעאל: מה אם להטיל שלום בין איש לאשתו אמ' המקום ספר שנכתב בקדושה ימחה על המים, ספרי מינין שמטילין איבה בין ישראל לאביהם שבשמים על אחת כמה וכמה שימחו הן והזכרותיהן.

ספרי במדבר טז: "ומחה" — בדבר הנמחה. והלא דברים קל וחומר: אם להטיל שלום בין איש לאשתו אמ' המק': ספר שנכתב בקדושה ימחה על המים, ספרי מ[י]נין שמטילין איבה ושנאה וקנאה ובעלי דבבות, על אחת כמה וכמה שימחו מן העולם.

ירושלמי

סנהדרין י, ב כט ע"א [1323, שו' 44 — 1324, שו' 6]

וכן את מוצא בשעה שבא דוד לחפור תימליוסים

שלבית המקדש, חפר חמש־עשר מאוון דאמין ולא

אשכח תהומא. ובסופא אשכח חד עציץ

ובעא מירמיתיה.

אמ' ליה: לית את יכיל.

אמ' ליה: למה?

אמ' ליה: דנא הכא כביש על תהומא.

אמ' ליה: ומן אימת את הכא?

אמ' ליה: מן שעתא דשמע רחמנא קליה בסניי

"אנכי יי' אלהיך" (שמות כ, ב; דברים ה, ו) רעדת ארעא

ושקועת ואנא יהיב הכא כביש על תהומא.

אע"ג כן לא שמע ליה.

כיון דרימיה סליק תהומא ובעא מטפא עלמא.

והוה אחיתופל קאים תמן.

אמ': כדון דוד מתחנק ואנא מליך.

אמ' דוד. מאן [דחכם] דידע מקימתיה ולא מקים

ליה ייא סופיה מתחנקא.

אמ' מה דאמ' ואוקמיה.

ירושלמי, שבת, טז א, טו ע"א [438, שו' 12-15]:

ומה אם להטיל שלום בין איש לאשתו אמ' הכתוב: השם שנכתב בקדושה ימחה על המים, ספרי מינין שמטילין איבה ותחרות ומחלוקת בין ישראל לאביהן שבשמ', אינו דין שישפרו הן ואזכרותיהן?

ירושלמי, סוטה א ד, טז ע"ד [909, שו' 1-3]:

ולא יהא כבוד מאיר ככבוד קונו? מה אם שם הקודש שנכתב בקדושה אמ' הכתוב שיימחה על המים בשביל להטיל שלום בין איש לאשתו, וכבוד מאיר לא כל שכן.

אמר ליה: שרי.

כתב שם אחספא, ושדי לתהומא,
ונחית תהומא שיתסר אלפי גרמידי.

כי חזי דנחית טובא, אמר:

כמה דמידלי טפי מירטב עלמא.

אמר חמש עשרה מעלות ואסקיה חמיסר אלפי
גרמידי, ואוקמיה באלפי גרמידי.¹⁸

אמר עולא:

שמע מינה, סומכא דארעא אלפי גרמידי.

והא חזינן דכרינן פורתא ונפקי מיא!

אמר רב מרשיא: ההוא מסולמא דפרת.

התחיל דוד או' שירה "שיר המעלות",
שיר למאה עולות. על כל מאה אמה היה או' שירה.
אע"ג כן הוה סופה מתחנקה.

אמ' ר' יוסי: הדא היא דמתלא אמרה —

צריך בר נש חשיש על לווטייה דרבה, אפי' על מגן.

מקורות ומקבילות

¹⁸ ירושלמי סוכה פ"ה ה"ד, נה ע"ג [655, שו' 44-29]

כתיב "וישב דוד לברך את ביתו ותצא מיכל בת שאול
לקראתו" וגו' (שמואל ב' ו, כ).

מהו "אחד הריקים"?

אמר אבא בר כהנא: הריקים שבריקים זה ארכיסטיס.

אמרה: היום נגלה כבוד בית אבא.

אמרו עליו על בית שאול שלא נראה מהם

לא עקב ולא גודל מימיהם.

הדא הוא דכתיב "ויבא אל גדרות הצאן אשר על הדרך ושם
מערה" (שמואל א' כד, ד).

רבי אבון בשם רבי לעזר: גדר לפנים מגדר היה.

"ויבא שאול להסך את רגליו" (שם),

והוה חמי ליה משולשל ציבחד ומסליק ציבחד,

משולשל ציבחד ומסליק ציבחד.

אמר דוד: היאך מינגע בהדין גופא צדיקא?

הדא היא דו אמר ליה: "הנה היום הזה ראו עיניך את אשר
נתנך היום בידי במערה ואמר להרגך" (שמואל א' כד, יא).

'ואחוס עליך' אין כתיב כאן, אלא "ותחס עליך" —
צניעותך חסת עליך.

"ויאמר דוד אל מיכל לפני יי' אשר בחר בי מאביך" וגו',
"ונקלותי עוד מזאת והייתי שפל בעיני ועם האמהות אשר
אמרת עמם אכבדה" (שמואל ב' ו, כא-כב) שאינן אמהות אלא
אימהות.

ומה נענשה למיכל בת שאול?

לא היה לה וולד עד יום מותה.

והא כתיב "השישי יתרעם לעגלה אשתו" (דברי הימים א' ג, ג);

השור שמואל ב' ג, ה), שגעת כעגלה ומתה.

בבלי

סוכה נג ע"ב

ועמדו כהנים בשער
העליון שיורד כו'.
בעי רבי ירמיה: למעלה עשירית
דנחית חמשה וקאי אעשרה,
או דלמא
דנחית עשרה וקאי אחמשה?
תיקו.

תנו רבנן:

ממשמע שנאמר "ופניהם קדמה" (יחזקאל ח, טז; סוכה
ה, ה) איני יודע שאחוריהם אל היכל ה'?
אלא מה תלמוד לומר
"אחוריהם אל היכל ה'" (שם)?
מלמד שהיו פורעין עצמן, ומתריזין כלפי מטה.
אנו ליה וליה עינינו כו'.
איני?

והאמר רבי זירא:

כל האומר שמע שמע
כאילו אמר מודים מודים (ברכות ה, ג; מגילה ד, ט)
אלא הכי אמרי:
המה משתחויים קדמה,
ואנו ליה (אנחנו מודים), ועינינו ליה מיחלות.

ירושלמי

סוכה פ"ה ה"ד, נה ע"ג [655, שו' 48]

רבי ירמיה בעי: עשירית מלמעלן, עשירית מלמטן?

ירושלמי

סוכה פ"ה ה"ד, נה ע"ג [655, שו' 49-656, שו' 3]

אמר ר' חייה בר בא:

"והמה משתחויי" אין כתיב כאן,
אלא "והמה משתחוייתם" (יחזקאל ח, טז),
שהיו משתחויים לחמה ומשתחויים להיכל.

אמר רבי אבא בר כהנא:

"כי שתים רעות עשה עמי" (ירמיה ב, ג).
וכי שתים רעות עשה עמי?
הא וותרה לאלף!
אלא שהיו משתחויים לחמה ומשתחויים להיכל.

משנה ה

אין פוחתין מעשרים ואחת תקיעות במקדש, ואין מוסיפין על ארבעים ושמנה. בכל יום היו שם עשרים ואחת תקיעות במקדש: שלש לפתיחת שערים, ותשע לתמיד של שחר, ותשע לתמיד של בין הערבים. ובמוספין היו מוסיפין עוד תשע. ובערב שבת היו מוסיפין שש: שלש להבטיל את העם ממלאכה, ושלש להבדיל בין קדש לחול. ערב שבת שבתוך החג היו שם ארבעים ושמנה: שלש לפתיחת שערים, שלש לשער העליון, ושלש לשער התחתון, ושלש למילוי המים, ושלש על גבי מזבח, ותשע לתמיד של שחר, ותשע לתמיד של בין הערבים, ותשע למוספין, שלש להבטיל את העם מן המלאכה, ושלש להבדיל בין קודש לחול.

ירושלמי

תני

אין פחות משבע, ולא יותר על שש עשרה.

ההן תנייא עבד תקיעה ותרועה ותקיעה —
חדא,

וההן תנייא עביד כל חדא חדא מינהון — חדא,
שתמצא אומר שלש על כל מטה ומטה.

רבי יהודה אומר: שלש על כל דגל ודגל.²⁰

בבלי

נג ע"ב - נד ע"א

גמרא

מתניתין דלא כרבי יהודה.

דתניא

רבי יהודה אומר: הפוחת לא יפחות משבע, והמוסיף לא יוסיף על שש עשרה.¹⁹

במאי קא מיפלגי?

רבי יהודה סבר: תקיעה-תרועה-תקיעה —
אחת היא.

ורבנן סברי: תקיעה לחוד ותרועה לחוד.

מאי טעמא דרבי יהודה?

אמר קרא "ותקעתם תרועה"

וכתיב "תרועה יתקעו" (במדבר י, ו).

הא כיצד?

תקיעה ותרועה אחת היא. (אלמא תרועה ותקיעה
אחת היא).

ורבנן:

ההוא לפשוטה לפנייה ולאחריה הוא דאתא.

ורבי יהודה, לפנייה ולאחריה מגליה?

נפקא ליה מ"שנית" (שם).

ורבנן מאי טעמייהו?

דכתיב "ובהקהיל את הקהל

תתקעו ולא תריעו" (במדבר י, ז).

ואי סלקא דעתך תקיעה-תרועה אחת היא,

מקורות ומקבילות

¹⁹ תוספתא סוכה ד, י:

ר' יהודה או': אין פחות משבע ולא יותר על שש עשרה.

²⁰ תוספתא ראש השנה, ב, ג:

בתעניות תוקעין שלש על שלש, ובמסעות שלש על שלש. שלש על שלש על כל דגל ודגל, דברי ר' יהודה. וחכמים או': שלש על כל מטה ומטה.

אמר רחמנא פלגא דמצוה עביד, ופלגא לא עביד?
 ורבי יהודה: ההוא לסימנא בעלמא הוא דאתא.
 ורבנן: סימנא הוא, ורחמנא שויה מצוה.
 כמאן אזלא הא דאמר רב כהנא:
 אין בין תקיעה לתרועה ולא כלום.
 כמאן?
 כרבי יהודה.
 (אי רבי יהודה), פשיטא! (נד ע"א)
 מהו דתימא אפילו כרבנן,
 ולאפוקי מדרבי יוחנן, דאמר:
 שמע תשע תקיעות בתשע שעות ביום — יצא,²¹
 קא משמע לן.
 ואימא הכי נמי!
 אם כן, מאי ולא כלום?

מקורות ומקבילות

²¹ תוספאתא, ראש השנה, ב, טו:

סדר תקיעות שלש של שלש שלש.

שש תקיעות ושלש תרועות.

שמע שש תקיעות ושלש תרועות

מתשעה בני אדם כאחד — יצא.

שמע שש תקיעות ושלש תרועות, אפי' בסירוגין,

אפי' כל היום כולו — יצא.

שמע תקיעות וברכות, בין שהקדים תקיעות לברכות,

ובין שהקדים ברכות לתקיעות — יצא.

תקע והריע וחזר והריע ותקע אין בידו אלא אחת.

תקע והריע ותקע בנשימה אחת — לא יצא.

שמע תקיעה מזה ותרועה מזה תקיעה מזה ותרועה מזה,

אפי' [בסירוגין, אפילו כל היום] כולו — יצא.

ירושלמי, ברכות ב, א, ד ע"ב [13, שו' 24-30]:

אבא בר רב הונא ורב חסדא הוו יתבין אמרין:

אף בתקיעות כן.

סלקון לבית רב ושמעון רב חונה בשם רב הונא:

אפילו שמען עד תשע שער' יצא.

א"ר זעירא: עד דאנא תמן צריכה לי וכד סלק' להכא

שמעית ר' יסא בשם ר' יוחנן: אפי' שמען כל היום יצא

והוא ששמען על הסדר.

ר' יוס' בעי הוה זה צריך פשוטה הראשונה

וזה צריך פשוטה האחרונה

תקיעה אחת מוציאה ידי שתיהן.

ירושלמי

סוכה פ"ה ה"ה, נה ע"ג [656, שו' 8-18]

ותני: ותשע למעלה עשירית.
הא חורי.
מאן דאית ליה על גבי המזבח,
לית ליה למעלה עשירית.
מאן דאית ליה למעלה עשירית,
לית ליה על גבי המזבח.

בבלי

סוכה נד ע"א

ערב שבת שבתוך החג כו'.
ואילו למעלה עשירית — לא קתני.
מתניתין מני?
רבי אליעזר בן יעקב היא.
דתניא: שלש למעלה עשירית,
רבי אליעזר בן יעקב אומר: שלש על גבי המזבח.
האומר למעלה עשירית —
אינו אומר על גבי המזבח,
והאומר על גבי המזבח —
אינו אומר למעלה עשירית.
מאי טעמא דרבי אליעזר בן יעקב?
כיון דתקע לפתיחת שערים,
למעלה עשירית למה לי דתקע?
האי לאו שער הוא.
הלכך, על גבי המזבח עדיף.
ורבנן סברי: כיון דתקע למילוי המים,
על גבי המזבח למה לי?
הלכך, למעלה העשירית עדיף.

בבלי

סוכה נד ע"א - נד ע"ב

כי אתא רבי אחא בר חנינא מדרומא,
אייתי מתניתא בידיה:

"ובני אהרן הכהנים יתקעו בחצרות" (במדבר י, ח)
שאיין תלמוד לומר "יתקעו",
שכבר נאמר "ותקעתם בחצרות על עלתיכם
ועל זבחי שלמיכם" (שם, י)
ומה תלמוד לומר "יתקעו"?
הכל לפי המוספין תוקעין.²²
הוא תני לה והוא אמר לה: לומר שתוקעין על כל
מוסף ומוסף.

תנן: ערב שבת שבתוך החג היו שם
ארבעים ושמנה (משנה, סוכה, ה, ה).

ואם איתא, ליתני: שבת שבתוך החג,
משכחת לה חמשין וחד!

אמר רבי זירא: לפי שאין תוקעין
לפתיחת שערים בשבת.

אמר רבא: מאן הא דלא חש לקימחא?
חדא: דבכל יום תנן.

ועוד: אי נמי כהדדי נינהו,

ליתני: שבת שבתוך החג היו שם ארבעים ושמנה
(שם), דשמעת מינה תרתי:

שמעת מינה דרבי אליעזר בן יעקב,
ושמעת מינה דרבי אחא בר חנינא.

אלא אמר רבא: לפי שאין תוקעין
למילוי מים בשבת, דבצרי טובא.

ירושלמי

סוכה פ"ה ה"ה, נה ע"ג [656, שו' 8-18]

אמר רבי זעורה: זאת אומרת שלא היו תוקעין אלא
לניסוך המים בלבד.

אין תימר למילויין,

ניתני: שלש למילויי המים של יום,

ושלש למילויי המים של מחר.

אילין אינין? והא אית לך חורנין:

תשע למוספי שבת, תשע למוספי ראש חדש,

ותשע למוספי יום טוב של ראש השנה.

אלא כמאן דאמר: "יתקעו" (במדבר י, ח) —

לפנים מן* המוספין יתקעו,

רבנן דקיסרין בשם ר' יעקב בר אחא:

ואפילו כמאן דאמ': "יתקעו" (במדבר י, ח) —

לפנים מן* המוספין יתקעו,

תקועות²³ היו מוסיפין, לא

היו מוסיפין תקיעות.

* במהדורת האקדמיה:

לפנים מן! ולדעתם צריך להיות "לפי מנין", כפי שהגיה
בעל קרבן העדה.

²² ירושלמי, סוכה ה, ו, נה ע"ג [656, שו' 13-18]

²³ צ"ל: תקועות. ראו ר"ש ליברמן, הירושלמי כפשוטו,
עמ' יט. רי"ן אפשטיין, מחקרים, ב, ב, עמ' 823 =
ללקסיקון התלמודי.

מקורות ומקבילות

וליתני נמי: ראש השנה שחל להיות בשבת, דהא איכא תלתא מוספין:
מוסף דראש השנה, מוסף דראש חודש, מוסף דשבת!
ערב שבת שבתוך החג איצטריך ליה, לאשמעינן כדרכי אליעזר בן יעקב.
אטו מי קאמר ליתני הא ולא ליתני הא?
ליתני הא וליתני הא!
תנא ושייר.

מאי שייר דהאי שייר?
שייר ערב הפסח (משנה, פסחים ה, ה).
(נר ע"ב) אי משום ערב הפסח, לאו שיורא הוא, דהא מני?
רבי יהודה היא, דאמר:
מימיהם של כת שלישית לא הגיעה לומר "אהבתי כי ישמע ה'" (תהילים קטז, א),
מפני שהיו עמה מועטין (משנה, פסחים, ה, ה).
הא אוקימנא דלא כרבי יהודה!
ודלמא:

האי תנא סבר לה כוותיה בחדא,
ופליג עליה בחדא.
אלא: מאי שייר דהאי שייר?
שייר ערב הפסח שחל להיות בערב שבת,
אפיק שית ועייל שית.

בבלי

סוכה נה ע"א

ואין מוסיפין על ארבעים ושמונה (משנה סוכה ה,ה).
ולא?

והא איכא ערב הפסח שחל להיות בשבת:

דאי לרבי יהודה — חמשין וחדא,

אי לרבנן — חמשין ושבע!

כי קתני, מידי דאיתיה בכל שנה.

ערב הפסח שחל להיות בשבת, דליתיה בכל שנה ושנה, לא קתני.

אטו ערב שבת שבתוך החג מי איתיה בכל שנה? זימנין דלא משכחת ליה.

והיכי דמי?

כגון שחל יום טוב ראשון בערב שבת.

כי מקלעינן יום טוב ראשון בערב שבת, מדחי דחינן ליה.

מאי טעמא?

כיון דאיכלע יום טוב הראשון של חג להיות בערב שבת, יום הכיפורים אימת הוי?

בחד בשבת, הלכך דחינן ליה.

ומי דחינן ליה?

והא תנן: חלבי שבת קריבין ביום הכיפורים (משנה, שבת, טו, ג).

ואמר רבי זירא: כי הוינן בי רב כבבל, הוה אמרי: **הא דתניא:**

יום הכיפורים שחל להיות ערב שבת לא היו תוקעין, ובמוצאי שבת לא היו מבדילין

— דברי הכל היא.

כי סליקית להתם, אשכחתי לרבי יהודה בריה דרבי שמעון בן פזי דיתיב וקאמר:

רבי עקיבא היא!

לא קשיא. הא — רבנן, הא — אחרים היא.

דתניא, אחרים אומרים: אין בין עצרת לעצרת, ואין בין ראש השנה לראש השנה

אלא ארבעה ימים בלבד,

ואם היתה שנה מעוברת — חמשה.²⁴

מקורות ומקבילות

²⁴ תוספתא ערכין, א, יא:

אין עצרת חל אלא ביום הנף, אין ראש השנה חל להיות
אלא ביום הנף וביום עיבורו.

אחרים אומרים אין בין עצרת לעצרת, ואין בין ראש השנה
לראש השנה אלא ארבע ימים בלבד,
ואם היתה שנה מעוברת — חמשה.

בבלי

סוכה נד ע"ב - נה ע"א²⁵

מיתיבי: ראש חדש שחל להיות בשבת — שיר של ראש חדש דוחה שיר של שבת. ואי איתא, לימא דשבת ולימא דראש חדש! **אמר רב ספרא:** מאי דוחה? דוחה לקדם. ואמאי? תדיר ושאינו תדיר, תדיר קודם! **אמר רבי יוחנן:** לידע שהוקבע ראש חדש בזמנו. והאי היכירא עבדינן? הא היכירא אחריתא עבדינן, **דתניא:** חלבי תמיד של שחר ניתנין מחצי כבש ולמטה במזרח, ושל מוספין ניתנין מחצי כבש ולמטה במערב, ושל ראש חדש ניתנין תחת כרכוב המזבח ולמטה (משנה, שקלים, ח, ח). (נה ע"א) **ואמר רבי יוחנן:** לידע שהוקבע ראש חדש בזמנו. תרי היכירא עבדינן, דחזי האי — חזי, וחזי בהאי — חזי. מיתיבי, **דתני** רבא בר שמואל: יכול כשם שתוקעין על שבת בפני עצמו ועל ראש חדש בפני עצמו, כך יהיו תוקעין על כל מוסף ומוסף, — תלמוד לומר "ובראשי חדשיכם" (במדבר י, י), תיובתא דרבי אחא תיובתא.

מקורות ומקבילות

²⁵ מדובר כאן בהמשך הסוגיה שבעמודים 29-30 ובדיון בשאלה אם תוקעין על כל מוסף ומוסף.

ירושלמי

סוכה פ"ה ה"ו, נה ע"ד [656, שו' 47-40]

מוספי שבת ומוספי ראש חדש, מי קודם? **רבי ירמיה סבר מימר:** מוספי שבת ומוספי ראש חודש, מוספי ראש חודש קודמין. חייליה דרבי ירמיה מן הדא: שירו של שבת ושירו של ראש חדש, שירו של ראש חדש קודם. **אמר רבי יוסה:** שנייא היא, **דאמר רבי חייה בשם רבי יוחנן:** כדי לפרסמו ולהודיע שהוא ראש חדש. כיצד הוא עושה? שוחט מוספי שבת ואומר עליהן שירו של ראש חדש. ברם הכא — מוספי שבת ומוספי ראש חדש, מוספי שבת קודמין, על שם: כל התדיר מחבירו קודם את חבירו.²⁶

²⁶ ירושלמי, שקלים ח, ו, נא ע"ב

(632, שו' 46-633, שו' 3):

מוספי שבת ומוספי ראש חדש, מי קודם? **רבי ירמיה סבר מימר:** מוספי שבת ומוספי ראש חדש מוספי ראש חדש קודמין. חייליה דרבי ירמיה מן הדא: שירו של שבת ושירו של ראש חדש שירו של ראש חדש קודם. **אמר רבי יוסה:** שנייא היא תמן, **דאמר רבי חייה בשם רבי יוחנן:** כדי לפרסמו ולהודיע שהוא ראש חדש כיצד היה עושה? שוחט מוספי שבת ואומר עליהן שירו של ראש חדש. ברם הכא מוספי שבת ומוספי ראש חדש מוספי שבת קודמין. על שם כל התדיר מחבירו קודם את חבירו.

מאי תלמודא?

אמר אביי:

אמר קרא "ובראשי חדשיכם" (שם) —
הוקשו כל חדשים כולם זה לזה.

רב אשי אמר:

כתיב "חדשכם" וכתיב "ובראשי",
ואיזה חדש שיש לו שני ראשים?
הוי אומר זה ראש השנה.

ואמר רחמנא חדשכם — חד היא.

ועוד, **תניא:**

בחולו של מועד,

בראשון מה היו אומרים? "הבו לה' בני אליים" (תהילים כט, א),

בשני מה היו אומרים? "ולרשע אמר אלהים" (שם נ, טז),

בשלישי מה היו אומרים? "מי יקום לי עם מרעים" (שם צד, טז),

ברביעי מה היו אומרים? "בינו בוערים בעם" (שם, ח),

בחמישי מה היו אומרים? "הסירותי מסבל שכמו" (שם פא, ז),

בששי מה היו אומרים? "ימוטו כל מוסדי ארץ" (שם פב, ה),

ואם חל שבת באחד מהם, "ימוטו" ידחה.²⁷

רב ספרא מנח בהו סימנא: הומבה"י,

רב פפא מנח בהו סמנא: הומבה"י

וסימנך: אמבוהא דספרי.

תיובתא דרבי אחא בר חנינא, תיובתא.

והא רבי אחא בר חנינא קרא ומתניתא קאמר!

אמר רבינא: לומר שמאריכין בתקיעות.

רבנן דקיסרי משמיה דרבי אחא אמרי: לומר שמרבה בתוקעין.

ואנן דאית לן תרי יומי, היכי עבדינן?

אביי אמר: שני ידחה,

רבא אמר: שביעי ידחה.

תניא כותיה דרבא:

אם חל שבת להיות באחד מהן, "ימוטו" ידחה.

אתקין אמימר בנהרדעא דמדלגי דלוגי.

מקורות ומקבילות

²⁷ השו"ש משנה תמיד ז, ד.

משנה ו' נה ע"ב

יום טוב הראשון של חג היו שם שלשה עשר פרים, אילים שנים, ושעיר אחד. נשתירו שם ארבעה עשר כבשים לשמונה משמרות. ביום ראשון — ששה מקריבין שנים שנים, והשאר אחד אחד. בשני — חמשה מקריבין שנים שנים, והשאר אחד אחד. בשלישי — ארבעה מקריבין שנים שנים, והשאר אחד אחד. ברביעי — שלשה מקריבין שנים שנים, והשאר אחד אחד. בחמישי — שנים מקריבין שנים שנים, והשאר אחד אחד. בששי — אחד מקריב שנים, והשאר אחד אחד. בשביעי — כולן שוין. בשמיני — חזרו לפייס ככרגלים. אמרו — מי שהקריב פרים היום לא יקריב למחר, אלא חוזרין חלילה.

בבלי

סוכה נה ע"ב

גמרא.

נימא: מתניתין רבי היא, ולא רבנן, דתניא: פר הבא בשמיני — בתחילה מפיסין עליו, דברי רבי. וחכמים אומרים: אחת משתי משמרות דלא שלשו בפרים עושה אותו! אפילו תימא רבנן, אטו שתי משמרות לא אפוסי בעי? כמאן אזלא הא דתניא: כל המשמרות שונות ומשלשות, חוץ משני משמרות, ששונות ואין משלשות.²⁸ נימא רבי ולא רבנן! אפילו תימא רבנן, מאי לא שלשו? בפרי החג. ומאי קא משמע לן? הא קא משמע לן; מי שהקריב פרים היום לא יקריב למחר, אלא חוזרין חלילה.²⁹

מקורות ומקבילות

²⁸ תוספתא סוכה, ד, טו:

כל המשמרות שונות ומשלשות בפרים, חוץ משתים האחרונות ששונות ולא משלשות.

²⁹ תוספתא סוכה, ד, טו:

אבא יוסי בן חנן אומ': לא היה פאיס אלא לראשי משמרות בלבד ושאר כל המשמרות חוזרות חלילה. ר' חנינא בן אנטיננס אומ': לא היה פייס אלא ליום טוב הראשון של חג בלבד ושאר כל ימות החג חוזרות חלילה.

ירושלמי

סוכה פ"ה ה"ז, נה ע"ד [656, שו' 49 - 657, שו' 9]

תני:

כל המשמרות שהיו במקדש היו שונות ומשלשות בפרים, חוץ משתים האחרונות שהיו שונות ולא היו משלשות בפרים. רבי לעזר שאל: מהו להתחיל מהן לרגל הבא? אמר רבי יוסה: מתני' אמרה כן: בשמיני — חזרו לפייס ככרגלים (משנה, סוכה, ה, ו). לא צורכה דילא כהדא דתני בשם רבי נתן, דתני רבי נתן: שמיני לא היה בו פייס. על דעתיה דרבי נתן, מהו להתחיל מהן לרגל הבא? אמר רבי יוחנן: ותני כן — שמיני, רגל בפני עצמו, פייס בפני עצמו, ברכה בפני עצמה, קרבן בפני עצמו.

רגל, דאמר רבי אבין בשם רבי אחא: כולהם כתיב "וביום" (במדבר כט, יז-לב) וכאן כתיב "ביום" (במדבר כט, לה), ללמדך שהוא רגל בפני עצמו.³⁰ פייס, אמר רבי יוסה: מתניתא אמרה כן: בשמיני חזרו לפייס ברגלים. ברכה, אמ' אילא: זמן. קרבן, פר אחד איל אחד.

אמר רבי (אליעזר) [אלעזר]: הני שבועים פרים כנגד מי? כנגד שבועים אומות. פר יחידי למה? כנגד אומה יחידה. משל למלך בשר ודם שאמר לעבדיו: עשו לי סעודה גדולה. ליום אחרון אמר לאוהבו: עשה לי סעודה קטנה, כדי שאהנה ממך. אמר רבי יוחנן: אוי להם לגויים שאבדו ואין יודעין מה שאבדו, בזמן שבית המקדש קיים — מזבח מכפר עליהן, ועכשיו מי מכפר עליהן?

מקורות ומקבילות

³⁰ תוספתא סוכה, ד, יז: ויום טוב האחרון של חג פייס לעצמו, זמן לעצמו, רגל לעצמו, קרבן לעצמו, שיר לעצמו, ברכה לעצמה, שנ': "ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך" (מלכים א, ח, טו). ירושלמי, חגיגה, א, ו, עו, ע"ג [779, שו' 36-42]: א"ר יוחנן: ותני כן שמיני רגל בפני עצמו, פייס בפני עצמו, ברכה בפני עצמה, קרבן בפני עצמו. רגל, דא"ר אבון בשם ר' אחא: בכולהם כתיב "וביום" וכאן כתיב "ביום", ללמדך שהוא רגל בפני עצמו. פייס, א"ר יוסי: מתניתא אמרה כן בשמיני חזרו לפייס ברגלים. ברכה, א"ר לא: זמן. קרבן, פר אחד איל אחד.

משנה ז':

בשלשה פרקים בשנה היו כל משמרות שוות באימורי הרגלים ובחילוק לחם הפנים.
בעצרת אומר לו: הילך מצה, הילך חמץ.
משמר שזמנו קבוע, הוא מקריב תמידין, נדרים ונדבות ושאר קרבנות צבור; ומקריב את הכל.

ירושלמי

סוכה ה ח, נה ע"ד [657, שו" 11-13]

בבלי

סוכה נה ע"ב - נו ע"א

גמרא.

אמורי הרגלים? של גבוה נינהו!

אמר רב חסדא: מה שאמור ברגלים.

תנו רבנן: מנין שכל המשמרות שוות

באימורי הרגלים?

תלמוד לומר

"ובא בכל אות נפשו ושרת" (דברים יח, ו-ז).

יכול אף בשאר ימות השנה כן?

תלמוד לומר: "מאחד שעריך" (שם),

לא אמרתי אלא בשעה

שכל ישראל נכנסין בשער אחד.³¹

ובחילוק לחם הפנים, כו'.

תנו רבנן: מנין שכל המשמרות שוות בחילוק לחם

הפנים? נו ע"א

תלמוד לומר "חלק כחלק יאכלו" (דברים יח, ח),

כחלק עבודה כן חלק אכילה.

ומאי אכילה? אילימא קרבנות, מהתם נפקא:

"לכהן המקריב אותה לו תהיה" (ויקרא ז, ט).

אלא — לחם הפנים.

יכול אף בחובות הבאות שלא מחמת הרגל ברגל?

תלמוד לומר "לבד ממכריו על האבות" (דברים יח, ח).

מה מכרו האבות זה לזה?

אני בשבתי ואתה בשבתך.³²

כתיב "חלק כחלק יאכלו" (דברים יח, ח).

יכול אף בשאר כל ימות השנה כן?

תלמוד לומר: "לבד ממכריו על האבות" (שם)

חוץ ממה שמכרו אבות לבנים

את שבתך ואני שבתי.

מקורות ומקבילות

³¹ ספרי דברים, פיס' קסח, עמ' 217:

מנין אתה אומר כל המשמרות שוים בקרבנות הרגל, הבאים מחמת הרגל?
תלמוד לומר "ובא בכל אות נפשו".

יכול לעולם? תלמוד לומר: "מאחד שעריך", בשעה שישראל מכונסים בשער אחד בשלש רגלים.

³² ספרי דברים, פיס' קסט, עמ' 217:

מנין אתה אומר כל המשמרות שוים באימורי רגלים ובחילוק לחם הפנים?

תלמוד לומר: "חלק כחלק יאכלו", חלק לאכול חלק לעבוד חלק לאכילה כחלק לעבודה.

יכול כל המשמרות שוים בקרבנות הרגל הבאים שלא מחמת הרגל?

תלמוד לומר: "לבד ממכריו על האבות". מה מכרו אבות זה לזה? אתה שבתך ואני שבתי.

בבלי

סוכה נו ע"א

בעצרת אומר לו הילך וכו'.
איתמר,

רב אמר: סוכה ואחר כך זמן,

רבה בר בר חנה אמר: זמן ואחר כך סוכה.

רב אמר: סוכה ואחר כך זמן: חיובא, דיומא עדיף.

רבה בר בר חנה אמר: זמן ואחר כך סוכה, תדיר

ושאינו תדיר — תדיר קודם.

לימא רב ורבה בר בר חנה

בפלוגתא דבית שמאי ובית הלל קמיפלגי;

דתנו רבנן:

דברים שבין בית שמאי ובית הלל בסעודה:

בית שמאי אומרים: מברך על היום

ואחר כך מברך על היין,

ובית הלל אומרים: מברך על היין

ואחר כך מברך על היום (משנה, ברכות ה, א; פסחים י, ב).

בית שמאי אומרים: מברך על היום

ואחר כך מברך על היין,

שהיום גורם ליין שיבא,

וכבר קידש היום ועדיין יין לא בא.

ובית הלל אומרים: מברך על היין

ואחר כך מברך על היום.

שהיין גורם לקידושא שתאמר.

דבר אחר: ברכת היין תדירה,

וברכת היום אינה תדירה,

תדיר ושאינו תדיר — תדיר קודם.³³

מקורות ומקבילות

³³ תוספתא ברכות ה, כה:

דברים שבין בית שמאי לבית הלל בסעודה:

בית שמאי או' מברך על היום ואחר כך מברך על היין,

שהיום גורם ליין שיבא וכבר קדש היום ועדיין יין לא בא.

ובית הלל אומ' מברך על היין ואחר כך מברך על היום,

שהיין גורם לקדושת היום שתאמר.

דבר אחר: ברכת היין תדירה וברכת היום אינה תדירה.

והלכה כדברי בית הלל.

ירושלמי

ברכות ה, א, יא, ע"ד [59 שו' 45 - 60 שו' 3]
וכן בירושלמי, פסחים, י, ב, לו ע"ג [556, שו' 28-13]

אילו דברים שבין בית שמאי ובית הלל בסעודה כו'.

מה טעמהון דבית שמאי?

שהקדוש' היום גרמה ליין שיבוא,

וכבר נתחייב בקדושת היום עד שלא בא היין.

מה טעמהון דבית הלל?

שהיין גורם לקדושת היום שתאמר.

דבר אחר: היין תדיר וקדושה אינה תדירה.

אמר רבי יוסה: מדברי שניהן,

יין והבדלה — היין קודם.

כלום טעמהון דבית שמאי

אלא שקדושת היום גרמה ליין שיבוא?!

וכאן הואיל ולא אבדלה גרמה ליין שיבוא,

היין קודם.

כלום טעמהון דבית הלל אלא שהיין תדיר,

וקדושה אינה תדירה?!

לימא רב דאמר כבית שמאי
 ורבה בר בר חנה דאמר כבית הלל!
 אמר לך רב: אנא דאמרי אפילו לבית הלל,
 עד כאן לא קאמרי בית הלל התם —
 אלא שהיין גורם לקידושא שתאמר,
 אבל הכא — אי לאו זמן, מי לא אמרינן סוכה?
 ורבה בר בר חנה אמר לך:
 אנא דאמרי אפילו לבית שמאי,
 עד כאן לא אמרי בית שמאי התם —
 אלא שהיום גורם ליין שיבא,
 אבל הכא — אי לאו סוכה, מי לא אמרינן זמן?

וכן הואיל והיין תדיר ואבדלה אינה תדירה,
 היין קודם.
אמר רבי מנא: מדברי שניהן,
 יין ואבדלה — אבדלה קודמת.
 כלום טעמהון דבית שמאי אלא שכבר נתחייב
 בקדושת היום עד שלא בא היין?!
 וכאן הואיל ונתחייב בהבדלה עד שלא בא היין,
 אבדלה קודמת.
 כלום טעמהון דבית הלל?
 אלא שהיין גורם לקדושת היום שתאמר?!
 וכאן הואיל ואין היין גורם לאבדלה שתאמר,
 אבדלה קודמת.
אמ' רבי זעירא: מדברי שניהן מבדילין בלא יין
 ואין מקדשין אלא ביין.
 היא דעתיה דרבי זעירא,
דרבי זעירא אמ': מבדילין על השכר
 ואזלין מן אתר לאתר, משום קדושה.

סוכה ה ה, נה ע"ד [657, שו" 11-13]

ובעצרת אומר: הילך מצה הילך חמץ.

אית תניי תני: הילך חמץ הילך מצה.
 מאן דאמר הילך מצה — שהוא חביב,
 מאן דאמר הילך חמץ — שהוא תדיר.

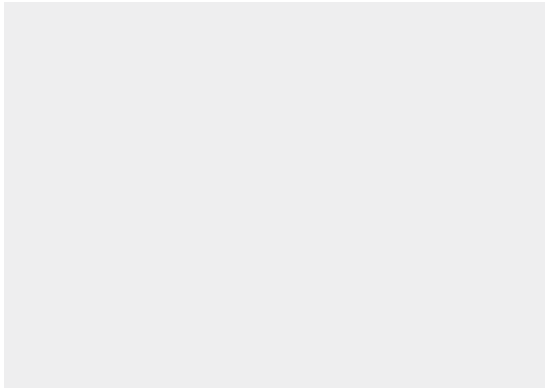
תנן:

בעצרת אומר לו:

הילך מצה הילך חמץ (משנה, סוכה, ה, ז).
 והא הכא, דחמץ עיקר ומצה טפל, וקתני:
 הילך מצה והילך חמץ,
 תיובתא דרב!
 אמר לך רב: תנאי היא,
דתניא: הילך מצה הילך חמץ,
 אבא שאול אומר: הילך חמץ הילך מצה.³⁴
דרש רב נחמן בר רב חסדא: לא כדברי רב
 דאמר סוכה ואחר כך זמן,
 אלא: זמן ואחר כך סוכה.
ורב ששת בריה דרב אידי אמר:
 סוכה ואחר כך זמן.
 והלכתא: סוכה ואחר כך זמן.

מקורות ומקבילות

³⁴ **תוספתא זבחים י, ו:** כשהוא מחלקן בעצרת אומר: הילך מצה, הילך חמץ, הילך חמץ. אבא שאול אומר: שתי הלחם קודמת ללחם הפנים. כשהוא מחלקן בעצרת אומר: הילך חמץ, הילך מצה, הילך חמץ, הילך מצה, מפני ששתי הלחם חביבות, שקודמין זה את זה בהקריבה, כך קודמין זה את זה באכילה, קדשים קודמין לקדשים קלים.

בבלי

סוכה נו ע"א

משמר שזמנו קבוע [וכו'] ושאר קרבנות צבור.
לאתוויי מאי?
לאתוויי פר העלם דבר של צבור, ושעירי עבודה זרה.
והוא מקריב את הכל.
לאתוויי מאי?
לאתוויי קייץ המזבח.³⁵

מקורות ומקבילות

³⁵ תוספתא סוכה ד, יט:

התמידין והגדרים והנדבות והבכורות והמעשרות ומוספי
שבת חטאות צבור ועולותיהן ועולת חובה של יחיד,
עבודתן ואכילתן במשמר הקבוע.

משנה ז'²

יום טוב הסמוך לשבת, בין מלפניה בין לאחריה, היו כל המשמרות שוות בחילוק לחם הפנים.

משנה ח

חל להיות יום אחד להפסיק בינתיים, משמר שזמנו קבוע — היה נוטל עשר חלות, והמתעכב נוטל שתיים.

ובשאר ימות השנה — הנכנס נוטל שש, והיוצא נוטל שש.

רבי יהודה אומר: הנכנס נוטל שבע, והיוצא נוטל חמש.

הנכנסין חולקין בצפון, והיוצאין בדרום.

בילגה לעולם חולקת בדרום, וטבעתה קבועה, וחלונה סתומה.³⁶

ירושלמי

סוכה ה ח, נה ע"ד [657, שו' 18-22]

אמר רבי לוי: כל המשמרות היו נתונות בדרום.

אמר רבי יוסה: מתניתא אמרה כן:

חל יום אחד להפסיק בנתיים.

רבי יודה בן טיטוס בשם רבי אחא:

קרייא מסייע להן תנייא:

"ועתה מה יש תחת ירך חמשה לחם

תנה בידי או הנמצא" (שמואל א כא, ד).

ואחימלך מן המשמר היוצא היה.

בבלי

סוכה נו ע"א - נו ע"ב

גמרא.

מאי מלפניה ומאי מלאחריה?

אילימא לפנייה — יום טוב ראשון, לאחריה — יום טוב

אחרון, היינו שבת שבתוך החג!

אלא: לפנייה — יום טוב אחרון, לאחריה —

יום טוב ראשון.

מאי טעמא?

כיון דהני מקדמי והני מאחרי —

תיקנו רבנן מילתא, כי היכי דניכלו בהדי הדדי.

חל יום אחד:

והני תרתי מאי עבידתייהו? —

אמר רבי יצחק: בשכר הגפת דלתות. —

ונימא ליה: דל בדל! —

אמר אביי: בוצינא טבא מקרא.

אמר רב יהודה: ובמוספין חולקין.

מיתיבי:

משמרה היוצאת עושה תמיד של שחר ומוספין.

משמרה הנכנסת עושה תמיד של בין הערבים ובזיכין.³⁷

ואילו מוספין חולקין לא קתני!

מקורות ומקבילות

³⁶ תוספתא סוכה ד, כו-כו:

עשרים וארבע טבעו' היו שם כנגד עשרים וארבע משמרות כהונה.

עשרים וארבע חלונות היו שם כנגד עשרים וארבע משמרות לוויה.

³⁷ תוספתא סוכה ד, כד-כה:

משמר היוצא מקרב תמיד של שחר במוספין. הנכנס מקריב תמיד של בין הערבים ולחם הפנים.

האי תנא בחלוקה לא קא מיירי.

אמר רבא: והא תנא דבי שמואל, דמיירי בחלוקה, ובמוספין חולקין לא קתני,

דתנא דבי שמואל:

משמרה היוצאת — עושה תמיד של שחר ומוספין,

משמרה הנכנסת — עושה תמיד של בין הערבים ובזיכין.

ארבעה כהנים היו נכנסין שם, שנים ממשמר זו ושנים ממשמר זו,

וחולקין לחם הפנים. ואילו במוספין חולקין לא קתני,

תיובתא דרב יהודה! תיובתא.

בבלי

סוכה נו ע"ב

הנכנסין חולקין בצפון.

תנו רבנן:

הנכנסין חולקין בצפון —
כדי שיראו שהן נכנסין,
והיוצאין חולקין בדרום —
כדי שיראו שהן יוצאין.³⁸

בילגה לעולם חולקת בדרום.

תנו רבנן: מעשה במרים בת בילגה שנשתמדה,³⁹
והלכה ונשאת לסרדיוט אחד ממלכי יוונים.

כשנכנסו יוונים להיכל

היתה מבעטת בסנדלה על גבי המזבח,
ואמרה: לוקוס לוקוס,

עד מתי אתה מכלה ממונן של ישראל
ואי אתה עומד עליהם בשעת הדחק!

וכששמעו חכמים בדבר

קבעו את טבעתה, וסתמו את חלונה.

ויש אומרים: משמרתו שוהה לבא,

ונכנס ישבב אחיו עמו, ושימש תחתיו.

אף על פי ששכיני הרשעים לא נשתכרו —

שכיני בילגה נשתכרו,

שבילגה לעולם חולקת בדרום

וישבב אחיו בצפון.⁴⁰

מקורות ומקבילות

³⁸ תוספתא סוכה ד, כה: מפני מה משמר הנכנס חולק

בצפון? מפני שקרוב לעבודה.

³⁹ "נשתמדה" — כך לפני תיקון הצנזורה.

בדפוסים החדשים — "המירה דתה".

⁴⁰ תוספתא סוכה ד, כח: בלגה לעולם חולקת בדרום

וטבעתה קבועה וחלונה סתומה, מפני מרים בת בלגה

שנשתמדה. הלכה ונשאת לסרדיוט אחד ממלכי יון

וכשנכנסו גוים להיכל באתה וטפחה על גגו של מזבח.

אמרה לו: לוקוס לוקוס אתה החרבת ממונן של ישראל ולא

עמדת להם בעת צרתם. ויש אומ' מפני עיכוב משמרות

נכנס ישבב ושימש תחתיה

לפיכך בלגה נראית יוצא לעולם וישבב נראית נכנסת

לעולם. כל השכנים הרעים לא קבלו שכר חוץ מישבב,

שהי שכינה של בלגה וקבל שכר.

ירושלמי

סוכה ה ח, נה ע"ד [658, שו' 4-1]

הנכנסין חולקין בצפון, ויוצאין בדרום.

אמר ר' חנניה בריה דרבי הלל:

כדי לחלוק כבוד לנכנסין.

אמר ר' יוסי בי רבי בון: לא מטעם זה

אלא בגין דתנינן:

כל הנכנסין להר הבית נכנסין דרך ימין,

ומקיפין ויוצאין דרך שמאל (מידות פ"ב מ"ב).

בלגה לעולם חולקת בדרום.

מפני מרים בת בלגה שנשתמדה,

והלכה ונישאת לסרדיוט אחד משל מלכות בית יון,

ובאה וטפחה על גגו של מזבח.

אמרה לו: לוקוס לוקוס

אתה החרבתה נכסיהן של ישראל

ולא עמדת להן בשעת דוחקן.

וי"א על ידי שהגיע זמנה לעלות ולא עלת ונכנס

ישבב ושימש תחתיה בכהונה גדולה

לפיכך בלגה לעולם ביוצא וישבב בנכנס.

ויעקרו אותה ממקומה? לית יכול,

דאמר רבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי: קשה

לפני המקום לעקור שלשלת יוחסין ממקומן.

ויעשו אותן עשרים ושלש? לית יכול,

דכתיב "המה יסד דוד ושמואל הרואה באמונתם"

(דברי הימים א ט, כב).

בשלמא למאן דאמר משמרתו שוהה לבא —
 היינו דקנסינן לכולה משמר,
 אלא למאן דאמר מרים בת בילגה שנשתמדה,
 משום ברתיה קנסינן ליה לדידיה?
אמר אביי: אין, כדאמרי אינשי:
 שותא דינוקא בשוקא, או דאבוה או דאימיה.
 ומשום אבוה ואימיה קנסינן לכולה משמרה?
אמר אביי: אוי לרשע אוי לשכיננו (משנה, נגעים, יב, ו),
 טוב לצדיק טוב לשכיננו,
 [שנאמר: "אמרו צדיק כי טוב
 כי פרי מעלליהם יאכלו" (ישעיה ג, י)].

באומנותם אומנות גדולה היתה שם
 שאין משמר נוטל ושונה בשדה אחוזה
 עד שיטול חברו.
אמר רבי אבהו: הישבתים שאין משמר
 נוטל ושונה בשדה אחוזה עד שיטול חברו.
 וטבעתה קבועה.
רבי בא בשם רב יהודה: טבעות עשו להן
 רחבות מלמעלן וצרות מלמטן.⁴¹
 וחלונה סתומה.
 שלא העמידו אותה על סכיניהן,
 כהיא דתנינן תמן:
 הוא היה נקרא בית החילפות
 ששם היו גונזין את הסכינין.⁴²

הדרן עלך החליל
 וסליקא ליה מסכת סוכה

מקורות ומקבילות

⁴¹ ירושלמי, מעשר שני ה, ט, נו ע"ד [310, שו' 21-22]:
 רבי בא בשם רב יהודה:
 טבעות עשה להן טבעות רחבות מלמטן וצרות מלמעלן.
 וירושלמי, סוטה ט, יא, כד ע"א [948, שו' 19-20]:
 רבי בא בשם רבי יוחנן
 טבעות עשה להן רחבות מלמטן וצרות מלמעלן.

⁴² משנה מידות ד, ז:
 והוא היה נקרא בית החליפות ששם גונזים את הסכינים.

